



Протојереј ставрофор Димитрије Станило  
МОЛИТВА И СЛОБОДА

Петрос Василиадис  
ЕСХАТОЛОШКО РАЗУМЕВАЊЕ РЕЛИГИЈЕ И БОГОСЛУЖЕЊА

Архимандрит Никодим (Каварнос)  
МУЗИКА ЈЕ ПОПУТ РИБА КОЈЕ ПЛИВАЈУ СУПРОТНО ВОДОПАДУ

Проф. др Александар Ђорђевић  
КОСОВСКИ ЗАВЕТ – ВОДОДЕЛНИЦА СРПСКЕ ИСТОРИЈЕ

# СА ДР ЖА Ј



Гласило  
Епархије нишке  
за хришћанску  
просвету и културу  
Издаје се благословом  
Његовог преосвештенства  
Епископа нишког  
господина Арсенија

Пета серија,  
број 13 (3/2019)  
Први број прве серије  
објављен 1899. године  
Издаје се четири пута годишње

Издавач:  
Православна  
епархија нишка  
Адреса:  
Епархија нишка,  
Епископска 3, 18000 Ниш

Е-mail:  
glas@eparhija-niska.rs  
ISSN 2560-3469

Уређивачки одбор:  
протојереј Дејан Јовановић  
јеромонах Нектарије (Ђурић)  
ђакон Далибор Мидић  
Лазар Павловић  
Уредник:  
Ивица Живковић

Лектура:  
Снежана Илић  
Дизајн и компјутерска обрада:  
ђакон Милорад Милосављевић

Фотографије на корицама  
преузете са сајта ROMFEA.gr  
Штампа:  
„Пергамент принт”, Ниш

Тираж:  
1000 примерака

Глас Епархије нишке излази  
уз помоћ Управе за сарадњу с  
црквама и верским заједницама  
Министарства правде Владе  
Републике Србије.

## УВОДНО СЛОВО

1 Ивица Живковић  
РЕЧ УРЕДНИКА

## БОГОСЛОВЉЕ

2 Свети Јован Златоусти  
НИШТА НАМ НИЈЕ СМЕТЊА ДА ПОСТАНЕМО КАО ПАВЛЕ

3 Протојереј ставрофор Димитрије Станило  
МОЛИТВА И СЛОБОДА

6 Лазар Павловић  
ЦАРСКО СВЕШТЕНСТВО – ПЕТРОВА СЛИКА ЦРКВЕ БОЖЈЕ

8 Епископ Никанор (Ружичић)  
ВЕРА И НАУКА

## ДУХОВНЕ ПОУКЕ

10 Разговор са архимандритом Серафимом  
КАД УЂЕШ У ЦРКВУ, ОСЕТИШ МИР

12 Сведочанство о старцу Јакову (Цаликису)  
УМЕШНОСТ ПРАШТАЊА

## ЦРКВА И САВРЕМЕНИ СВЕТ

14 Петрос Василиадис  
ЕСХАТОЛОШКО РАЗУМЕВАЊЕ РЕЛИГИЈЕ И БОГОСЛУЖЕЊА

16 Разговор са архимандритом Никодимом (Каварносом)  
МУЗИКА ЈЕ ПОПУТ РИБА КОЈЕ ПЛИВАЈУ СУПРОТНО ВОДОПАДУ

18 Презвитер Дарко Китановић  
РОПСТВО, ГРЕХ, КАЗНА

## ХРИШЋАНСКИ ЖИВОТ

20 Проф. др Александар Ђорђевић  
КОСОВСКИ ЗАВЕТ – ВОДОДЕЛНИЦА СРПСКЕ ИСТОРИЈЕ

22 ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ  
ДУХОВНЕ МУЗИКЕ „МУЗИЧКИ ЕДИКТ”

## ИЗ ПРОШЛОСТИ

26 АКТ СВЕТОГ СИНОДА КОНСТАНТИНОПОЉСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ О  
УЗДИЗАЊУ ЕПИСКОПИЈЕ НИШКЕ У РАНГ МИТРОПОЛИЈЕ, 1692. ГОДИНЕ

27 Ђакон Далибор Мидић  
ГЕОРГИЈЕ ПОПОВИЋ, МИТРОПОЛИТ НИШКИ И БЕЛОЦРКВАНСКИ,  
ПОТОЊИ ЕПИСКОП ТЕМИШВАРСКИ

29 Марија Копривица  
МАНАСТИРИ НИШКЕ ОБЛАСТИ У XV И XVI ВЕКУ

31 Горан Ђирић  
ЈЕРОМОНАХ КСЕНОФОНТ ЖИВКОВИЋ (1880–1919)

## КАТИХЕЗА

33 Разговор са катихетом Стефаном Ранчићем  
ВЕРА, ЗНАЊЕ И РАСУЂИВАЊЕ СУ ОСНОВ ЗДРАВЕ ЛИЧНОСТИ

36 Искуство вероучитељице Биљане Аничич Мијалков  
КРСТИЋ ВАЖНИЈИ ОД СВИХ ДИПЛОМА

38 Епископ нишки Доментијан  
ДЕЦА И РЕЛИГИЈА – Реч на Епархијској конференцији одржаној 1911. године

## ИЗ СВЕТА КУЛТУРЕ

40 Анђелија Милић  
ДВА ЧОВЕКА У ЧЕХОВЉЕВИМ ПРИЧАМА

## ЕПАРХИЈСКИ ЖИВОТ

42 ПРИКАЗИ И  
ДОГАЂАЈИ

44 ИЗ ЛЕТОПИСА  
ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

46 СЛУЖЕЊА  
Епископа нишког г. Арсенија

48 Из беседе Епископа нишког г. Арсенија  
КАКВА ЈЕ ИСТИНСКА ЧОВЕКОВА СЛАВА

# РЕЧ УРЕДНИКА

**Н**исмо ми, хришћани овог поколења, једини којима је икад претила опасност да, из незнања и под теретом многих сагрешења, окрену леђа завету Светог кнеза. Увек је, пред свим нашим прецима, стајало питање: шта овај завет заиста значи и на шта нас упућује? Данас нам је, осим вере и родољубља, важно држати и фокус на мишљењу, разумевању, како се не бисмо, бринући за спас Косова, повели за ирационалним ауторитетима. Да нас не обмане онај наш истински непријатељ; да се, уместо завету Господа Исуса Христа, Светог Саве и Светог кнеза Лазара, не одамо похлепи, сујети, којекаким приземним политичким или економским интересима.

*Земаљско је за малена царство, а небеско увек и до века.* Чини се да нигде смисао косовског завета, а ни порука Христовог јеванђеља, нису тако јасно исказани као у овим речима, које је видовданско предање приписало благочестивом српском кнезу. Да бисмо то разумели, потребно нам је да знамо све што нас црква учи о коначним, последњим стварима, о томе какав је однос будућег и садашњег, божанског и људског, вечног и пролазног, вишњег и приземног. Истина о томе откривена је једино у Христу. Другачије не можемо разумети за шта се определио кнез Лазар у име свих нас. Не можемо знати ни где смо ни ко смо ми, ако већ и сами истим путем не идемо.

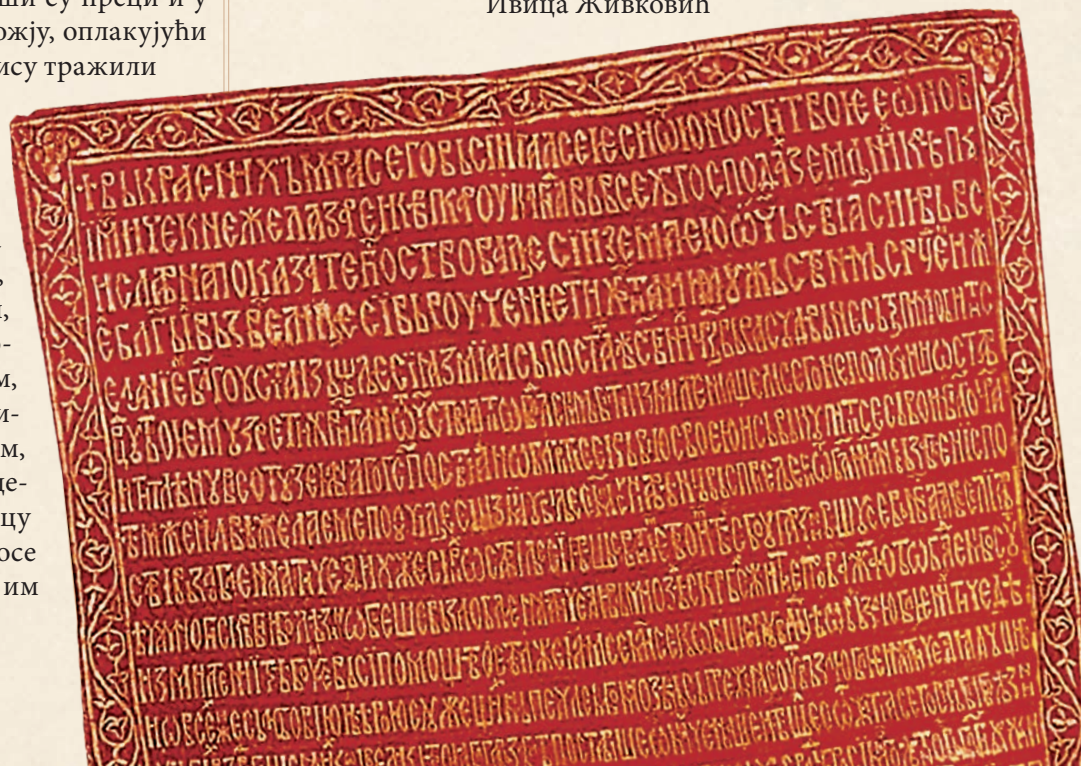
На примеру првих наследника и чувара кнежевске успомене, благочестиве кнегиње Милице и достојног сина Стефана, видимо да косовски завет није само у боју и непријатељству. Он је у свему што се може учинити за свој народ, имајући у виду његово вечно добро. Наши су преци и у ропству препознавали љубав Божју, оплакујући своје грехе. Ни у чему другом нису тражили ни налазили слободу, осим у молитви. Да бисмо разумели зашто се Косово сматра срцем и душом Србије, морамо научити да је наша истинска отаџбина у Царству небеском. Онда ћемо, као народ Божји и изабрани, као царско свештенство, сведочити о оном коначном, будућем, најважнијем; онда ћемо ту истину преносити вером и науком, али и песмом, приредбом, академијом – не бисмо ли и своју децу научили зашто је крстић који носе око врата важнији од свега што им овај свет може дати.



Култура сећања на Светог великомученика Лазара није само у познавању епских бојних песама косовског циклуса, већ и у *Слову љубави* првог Лазаревића, у речима деспота Ђурђа у одбрану православне вере, у најпоетичнијој похвали Андонија Рафаила... Али само онај ко буде водио невидљиви бој у својој души, моћи ће да разуме због чега је Србима толико важно Косово, и зашто Србија и данас вапи Светом кнезу речима племените монахиње:

*Ниси ти, о мили мој јосиодине и мучениче, малододатљив дио ни међу тиошним и малочестивим, а колико више међу нештошним и великим, што си од Бога примио, јер си мене, телесно тију међу тијушцима, хранио изобилно, а данас те двоструко молим: да ме исхраниш, и да утишаш буру љути душе и тела мога. Јефимија ово усрдно приноси теби, свети.*

Ивица Живковић



Свети  
Јован Златоусти

# НИШТА НАМ НИЈЕ СМЕТЊА ДА ПОСТАНЕМО КАО ПАВЛЕ

Из Делâ Свѣйої  
Јована Злаїшоусїої,  
том четврти, издање  
Епархије нишке 2015.  
Одломак из Пеїше  
їохвалне бесѣде  
Свѣйом  
Аїосїолу  
Павлу



Где су сад они што криве смрт и говоре како им је ово страдално и трулежно тело сметња врлини? Нека чују о делима Павловим и ослободе се тога неваљалства ђаволскога. Како је то смрт нанела штету роду нашему? А пропадљивост, како је она засметала врлини? Замисли Павла и видећеш да нам је то што смо смртни било од највеће користи. Јер да он није био смртан, не би могао казати или, још боље, не би се могао доказати у ономе што је на делима показао: *Свакоїа дана умирем, їако ми ваше їохвале коју имам у Хрїстїу Исусу* (1. Кор. 15. 31). Свуда нам, наиме, треба душа и усрђе, никаква препрека није то што смо подређени смртности и пропадљивости. Није ли он био смртан? Није ли био обичан човек? Није ли био сиромах, од оних што свакодневним радом стичу храну? Није ли имао тело подложно свим природним принудама? И шта га је спречило да постане такав какав је постао? Ништа!

Дакле, ниједан сиромах нек се не жалости, ниједан обичан човек нека се не зловољи, нико од људи простих нека не тугује, него једино они који имају душу млитаву и разум ослабљен. Јер једино то је сметња врлини – неваљалство душе и слабост воље, а осим тога, ништа од других ствари. Па и то је очигледно по блаженом овом (човеку) који нас је сада сабрао. Јер као што њему те ствари нису засметале, тако онима изван (Цркве) није било од користи ништа супротно – ни умење са речима, ни мноштво пара, ни блиставост рода, ни величина славе, ни то што су били на власти.

И што говорим о људима? Или боље, докле да беседу задржавам на земљи, могао бих и на вишње Силе указати – Начела, Власти, и владаре таме века овога? Јер, како је њима било од користи то што су добили такву природу? Неће ли доћи све те Силе да им суди Павле и они са њим? *Не знаїе ли, вели он, да ћемо анђелима судїїти, а камоли у стїварима живоїним?* (1. Кор. 6. 3). Немојмо, дакле, да тугујемо ни због чега другог, него једино због неваљалства, нити да се другоме чему радујемо и веселимо, него једино врлини. Ако за њу ревнујемо, ништа нам није сметња да постанемо као Павле.

Јер он није постао такав само благодаћу (Божјом), него властитим усрђем, и то благодаћу управо зато што је и властитим усрђем. У изобиљу је, наиме, имао и једно и друго, надахнули су га дарови Божји, а покренуо је и дела властитог избора воље. Хоћеш ли да упознаш дарове Божје? Хаљина његових демони су се плашили. Но, ја се не дивим томе, као ни томе што су болести бежале од сенке Петрове, него се дивим чуду пре благодати, и што се он јавио чинећи то од самог почетка и самих уводних (догађаја), наиме, немајући такву моћ, не примивши (још увек) рукоположење, он се тако ревношћу везао за Христа да је против себе ди-гао сав народ Јудејски. Видевши како је у толиким опасностима да је град био окружен (Д. Ап. 9. 24-25; 2. Кор. 11. 32), у корпи би спуштен низ зидине (градске), и спустивши се не паде у оклевање, нити у кукавичлук и страх, него из тога задоби још веће усрђе, уклањајући се пред опасностима због домостроја, а не одступајући од поуке ни пред чим, него је дограбивши наново крст, следио (Христа), премда још пред собом имајући пример са (архиђаконом) Стефаном и гледајући Јудеје како на њега понајвише од свих (других) одишу убиством и сами жуде да окусе тело његово. Дакле, нити је нештедимице упадао у опасности, нити је опет, избегавајући их бивао млитавији. Он је веома волео овај постојећи живот због користи која настаје из њега, и веома га је презирао због мудрољубља које се у њему рађало од тога презира, или зашто што је тискао да оде Исусу.

Испитавши, дакле, све то са тачношћу, задивимо се Павлу, а Бога да прославимо, те да се и ми тако истога прихватимо, како би нас и саме вечна добра задесила благодаћу и човекољубљем Господа нашега Исуса Христа, којему нека је слава и држава сада и увек, и у векове векова.

АМИН.

Протојереј ставрофор  
Димитрије Станило

# МОЛИТВА И СЛОБОДА

**М**олитва чини човека слободним, ослобађајући га од покорености како спољашњој природи тако и самоме себи. Молитва држи душу отвореном ка Богу као личности. Човек који се не моли остаје роб, затворен у сложеним механизмима света природе и својих сопствених страсти, које владају над њим чак и више него спољашњи свет.

Молитва осигурава слободу човека у односу на сложене механизме спољашњег света, произведене интеракцијом закона природе. Помоћу молитве човек потврђује своје убеђење да су ови механизми зависна величина, нешто што има своје порекло у слободној интервенцији суверене личности која их је створила.

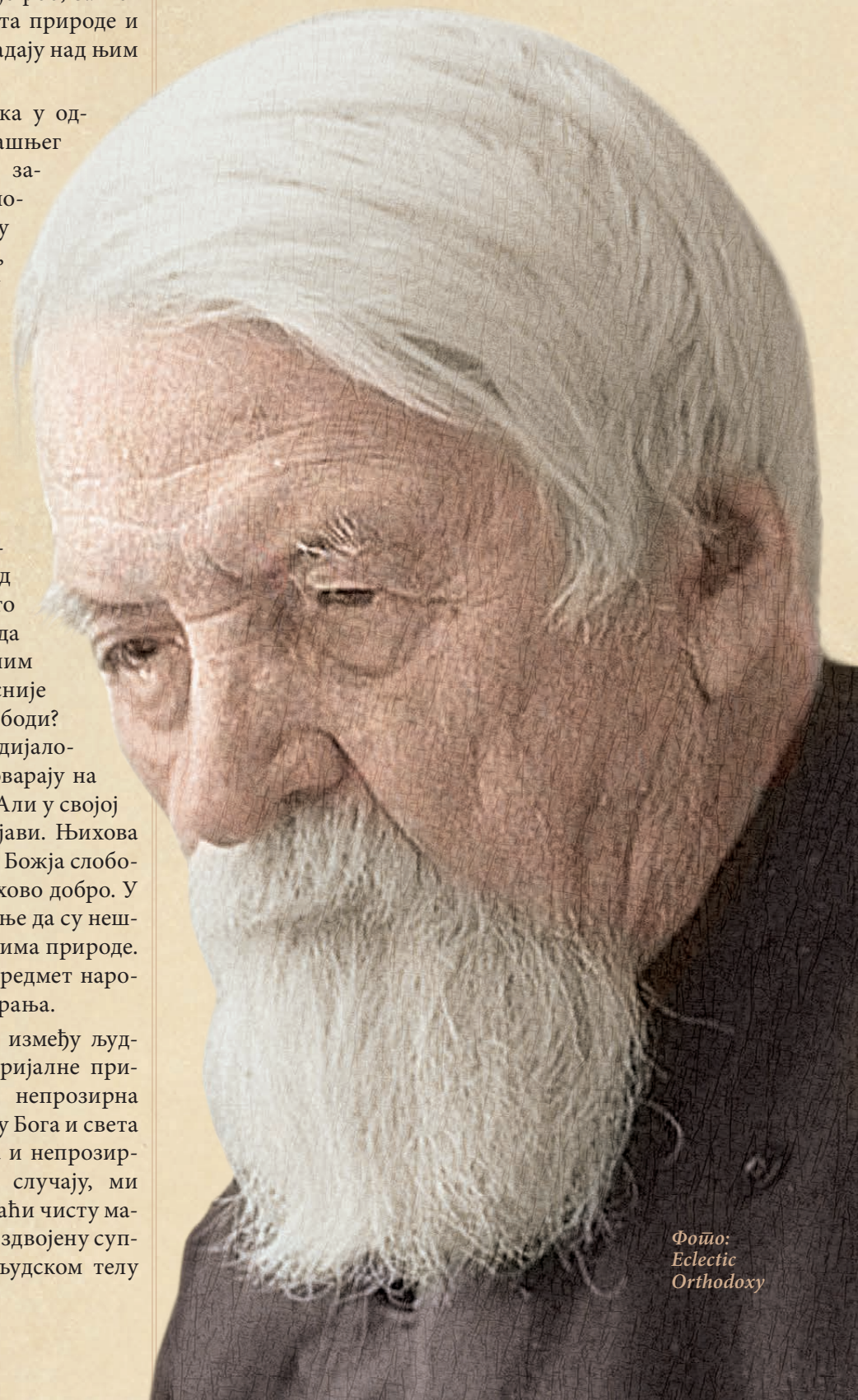
Ако природа манифестује опште стање зависности у односу на људски ум, то доказује да је она створена као поље зависности отворено за интервенцију слободних бића, поље једног слободног дијалога између људи. Она је, дакле, створена у служби слободе, од онога ко је и сам слободан. Зашто онда не би ова стваралачка слобода наставила да се пројављује у зависним механизмима природе, још ефикасније него што је то могуће људској слободи? Свет нема смисла осим као сфера дијалога између Бога и људи. Људи одговарају на Божја дела у свету својим делима. Али у својој молитви они моле Бога да се пројави. Њихова молитва је потврда свесности да се Божја слобода заиста пројављује у свету за њихово добро. У молитви они потврђују своје убеђење да су нешто више од каквих зубаца у точковима природе. У молитви они препознају да су предмет нарочитог Божјег старања.

Извор:  
Dumitru Staniloe,  
*Prayer and Holiness.*  
*The Icon of Man*  
*Renewed in God,*  
SLG Press Convent  
of the Incarnation  
Fairacres, Oxford  
1982, 17-22.

Приредио и превео:  
Ивица Живковић

Као што је веза између људског ума и материјалне природе велика и непрозирна тајна, веза између Бога и света је тајна још већа и непрозирнија. У сваком случају, ми никада нећемо наћи чисту материју као неку издвојену супстанцу, било у људском телу

Само однос чисте љубави са другом личношћу може нас ослободити спољашњег света и себе самих. Али једино Бог може да нам дарује и да удахне у нас такву љубав према свакој другој личности. У нашем односу са Богом ми добијамо истинску и трајну слободу од себе. Следствено томе, наш однос са Богом обдарује нас тоталном слободом у односу на природу.



или у другим стварима које су доступне човеку посредством његових чула. Још мање ћемо наћи материјалну супстанцу света у целини, потпуно лишено божанског духа.

Молитва такође потврђује и актуализује човеково ослобођење од својих страсти и од себе самог. Страсти су ланци који везују човека за спољашњу природу и чине га њеним робом. Ако му наука теоријски казује да је он роб природе, његове страсти чине га њеним робом у практичном и моралном значењу. Страсти су мешавина духа и природе, али једног ослабљеног духа који има искварену природу, и једне природе која, мада искварена, господари над духом.

Молитва нам помаже да побегнемо од страсти и она претпоставља ослобођење од њих. Могло би се приговорити да и човек који се не моли још увек може да господари над својим страстима практикујући слободу, те да се он на тај начин и сам може уздићи над неслободним склоностима своје ниже природе. Али ако човек изван своје сопствене слободе не признаје ништа, он и даље остаје роб једне своје страсти, наиме своје гордости, која је ништа мање страст него било која друга. Он лично бира мерило на основу којег ће расуђивати о својим делима. И где мисли да ће га то одвести, ако не признаје Бога? У крајњој анализи он ће остати заточеник у области неживе природе, и бити расточен смрћу.

**Само друго, аутентично слободно биће, оно које је слободно од сваке страсти и које стога нема никакву жељу да влада, потврдиће и подржати моју слободу. Моја слобода гарантована је само у односу са сувереном личношћу чија слобода не може бити угрожена.**

Само однос чисте љубави са другом личношћу може нас ослободити спољашњег света и себе самих. Али једино Бог може да нам дарује и да удахне у нас такву љубав према свакој другој личности. У нашем односу са Богом ми добијамо истинску и трајну слободу од себе, јер он нас тако силно привлачи бесконачним добрима своје личности и великодушност своје љубави, да ми заборављамо себе у њему. Следствено томе, наш однос са Богом обдарује нас тоталном слободом у односу на природу, и даље од тога, чини нас способнима да ову слободу изражавамо у односу с људским особама.

Зато што молитва може ово да учини за нас, ми је препознајемо као највишу делатност духа, јер наш дух по самој својој природи

тежи и има унутрашњу моћ да устане и издигне нас изнад нас, оспособљавајући нас да ступимо у однос чисте љубави са другом особом и да останемо у том односу. Ова тежња и моћ потичу из живог односа духа са врховном личношћу. Истинска слобода потврђује се и одржава у одно-



су чисте љубави са другом личношћу, а коначно са сувереном личношћу, јер суверена личност никада неће бити надвладана никаквом врстом силе из природног поретка, тако да неће бити искушавана да влада како би избегла да њоме буде овладано. У нашем односу са Богом ми смо савршено слободни, јер Бог, којим ништа не влада, ни не настоји да влада. Само у односу између аутентично слободних бића осигурана је слобода сваке од страна; њима нико не влада нити оне теже да над ким владају.

Ми никада не можемо осигурати своју слободу тиме што бисмо владали над другима. Нема истинске слободе у издвојености. Ако се човек повуче у изолацију, он тамо и остаје, јер је немогуће да га ико други ослободи од њега самог. Желећи да господари над собом, човек открива да је себи потчињен. Слично томе, у његовом односу са природом, желећи да господари над светом природе, он постаје роб тог света. Човек свакако мора доспети изнад природе, али то је нешто веома другачије у односу на страствену жељу да над природом влада. Човек је заиста господар природе само када је слободан у односу на њу.

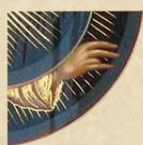
Само друго, аутентично слободно биће, оно које је слободно од сваке страсти и које стога нема никакву жељу да влада, потврдиће и подржати моју слободу. Моја слобода гарантована је само у односу са сувереном личношћу чија слобода не може бити угрожена.

Ово не значи да је веза између слободних бића нешто спољашње, нека веза која оставља појединца издвојеног у његовој сопственој слободи. Напротив, свака од страна постаје нека врста подршке слободи оне друге. Истинска слобода чини слободу друге особе реалношћу. У мојој

сопственој слободи ја осећам слободу оне особе са којом се налазим у односу. Њена слобода није таква да она не показује интересовање за мене, нити је таква да она жели да овлада мноме. То је једна слобода која дејствује нада мноме кроз љубав, кроз поштовање према мојој слободи и према личности каква јесам.

Када се окренем ка некоме, тражећи пажњу, или љубав, они ми се дају зато што их желим, призвани су мојој слободом. Ако ми та особа даје љубав и пажњу без жеље да влада мноме, она ме ослобађа од мене самог. Не желећи да браним своју слободу, ја заборављам на себе. Ја слободно живим од дара њене љубави, од њене слободе у односу на било какву жељу да влада мноме. Стога истинска слобода друге личности подржава моју слободу. Само у амбијенту слободе друге личности моја слобода постаје стварност. Само слобода друге особе може да однегује и да потврди моју слободу. Али једино је амбијент нестворене слободе оно у чему све створене слободе могу да се потврде. Оне одржавају једна другу, у међусобном тражењу и давању.

Наравно, у нечијем односу са Богом молитва није реципрочна: човек се моли Богу, а не овај њему. Међутим, узајамно давање постоји. Човек остварује своју слободу не само примајући је од Бога преко молитве, већ такође и дајући себе Богу. Једино тако он задобија слободу од себе. Ако покуша да се држи оног постојања које прима од Бога у љубави, он губи своју слободу. Желећи да буде арбитар свога сопственог постојања, човек постаје његов роб. Ако намерава да буде слободан од себе, мора да буде вољан да прими живот увек изнова као дар од Бога. Мора да се одрекне себе и да се преда Богу, од кога и прима све што



јесте. Човек може увек бити слободан ако живи за Бога и у Богу. Не може да постави стражу над својом слободом против онога који му је даје, већ мора да је прима непрестано од Бога кроз молитву. Чим неко тражи да влада над оним што има, он постаје роб страсти, а отуда и роб самога себе.

Молитва је супротност жељи за владањем. Зато она гарантује слободу човека. Она потврђује другу слободу, а та слобода обезбеђује слободу ономе ко се моли. Истинска молитва је она упућена Богу; то је сусрет са слободом самом, невезаном слободом којој ништа не прети и која отуда не представља претњу ни за кога. Ова слобода жели да потврди и да одржи слободу сваке личности која жели да на тај начин буде потврђена, без потврђивања себе саме.

Као израз слободног односа са Богом, каква јесте, као пројава Светога Духа, молитва већ унутар себе има силу Духа Божјег, јачајући дух човека и чинећи стварним његов однос са Богом. *Такође нам и Дух ѿмаже у нашим немоћима; јер не знамо шта ћемо се молићии као што шредба, неіо сам Дух се моли за нас уздицајима неизрецивим* (Рим. 8. 26). Дух ствара однос између нас и Бога тако блиским да осећамо да смо синови Бога, а наше јединство са Богом у молитви тако је савршено и потпуно да више не можемо рећи где се завршава наше а где почиње Божје делање. Божје дело постаје наше и стога смо спасени не сопственом праведношћу већ праведношћу Бога. У Духу ми заборављамо себе тако темељно, напуштамо себе тако потпуно, да више не можемо разликовати своје делање од делања Духа Божјег. Слобода Духа Божјег постаје наша слобода, а наша немоћ постаје Божја. Више нисмо ми они који се моле и тиме потврђују своју слободу, већ је то Дух Божји. У немоћи молитве потврђује се снага Божје слободе, која постаје наша слобода. У нашем иступању из себе открива се Духом Божјим иступање Бога из себе. Ово коначно сједињење, које се доживљава на један парадоксалан начин, такође изражава наше синовство кроз божанско усиновљење. У молитви ми потпуно предајемо себе Богу, а Бог потпуно себе предаје нама, као Отац својој деци. И ми у себи имамо слободу синова Божјих. Не осећамо да Бог влада нама као робовима, већ се осећамо слободним, наследницима његове слободе, који су рођени његовом слободом и живе у слободи.

**Молитва је супротност жељи за владањем. Зато она гарантује слободу човека. Она потврђује другу слободу, а та слобода обезбеђује слободу ономе ко се моли. Истинска молитва је она упућена Богу; то је сусрет са слободом самом, невезаном слободом којој ништа не прети и која отуда не представља претњу ни за кога.**

Лазар Павловић

## ЦАРСКО СВЕШТЕНСТВО – ПЕТРОВА СЛИКА ЦРКВЕ БОЖЈЕ

**Н**е тако тематски широка, не ни тако обимна као Посланице апостола Павла, Прва Петрова садржи, поред великог броја старозаветних цитата и алузија, одељак 2. 4-10, који је међу новозаветним списима уникатан. Он је формиран употребом неколико кључних мотива: *камен, дом духовни, свештјенство (свешто и царско), народ*. Сви ови термини позајмљени су из Старог завета, и то из Књиге пророка Исаије (26. 18; 8. 14) и Псалама (118. 22), али и са снажним алузијама на Књигу изласка (19. 5-6; 23. 22) и Књигу пророка Осије (1. 6; 2. 23).

На самом почетку одељка употребљава се метафора камена (уп. Ис. 26. 18; 8. 14; Пс. 118. 22), како би се указало на Господа Исуса Христа. Ова фигура је код Јевреја широко била у оптицају (неки од примера могу бити *камен нерукосечни* код Исаије, *тешки камен* да се означи Јерусалим код Захарије, *сћена наша* да се укаже на Бога као бранича свог народа у Поновљеним законима, итд).

Коришћење ове метафоре погодовало је креирању богословског исказа првих хришћана: јеврејска реч *'eben* (камен) и реч *'ben* (син) могле су се слити у израз: *Син Исус је камен (сћена)*. Овој метафори додат је атрибут *живи*, што има да укаже на реалност и радост васкрсења Христовог, који је као такав једина и права „стена” спасења рода људског. Следствено томе, хришћане којима се обраћа, Петар назива *камењем живим*, а такви су јер је Христос жив и животодавац, и таквим су

могли постати јер нису *искуљени њојадљивим сћварима, средром или златом, нејо драгоценом крвљу Христиа као невинои и чистјои Јајњетиа* (1. Пт. 1. 18-19). Искупљени и спасени, хришћани постају *живо камење* које се *узиђује у дом духовни*, чији је угаони камен Христос. Позив *зидати се у дом духовни* непобитно имплицира карактер литургијског заједничарења, док израз *дом*, баш као што је то некада био *дом Јаковљев, дом*



*Израиљев, дом Давидов, у Христу јесте дом духовни*, односно дом Духа Светога. Сада је Дух Свети сабирач заједнице Цркве, гарант недељивости „дома” и јемац да је Христос присутан као заједница и кроз заједницу, која се освећује у евхаристијској трпези једењем и пијењем Тела и Крви Господње.

Сходно овоме, две главне, суштински важне карактеристике хришћанске заједнице јесу изабраност и светост. То се најочитије види кроз епитете којима су хришћани окарактерисани у овом одељку: *свештјенство свешто* (ст. 5) и *царско свештјенство* (ст. 9). Идеја изабраности има свој корен у синајском савезу Бога са јеврејским народом, где се Бог први открива Мојсију. Он жели (благоволи) да јеврејски народ буде његов народ: *И ако добро слушајте глас мој и чувајте завети мој, дићете моје длабо мило мило свих народа [...] и дићете ми царство свештјеничко и народ свештјенство* (Изл. 19. 5-6). Сам израз *свештјенство* (изворно *ἱερατεύμα*) има за циљ да покаже заједницу људи који су са Богом склопили савез, али и да покаже активност, деловање тих људи (јеврејског народа) као свештеника, чија се активност одликује слављењем Бога, чувањем и сведочењем савеза. Израз никада није означавао официјелно, левитско свештенство нити је пак негирао исто: *И ојаша их њојасима, Арона и синове њејове, и мејни им каје на њаве, да имају свештјенство (ἱερατεία) уредбом вечном. Тако ћеш њосвештјити руке Арону и синовима њејовим* (Изл. 29. 9). „Свештенство” из Изл. 19. 5-6 означава да је читав народ у служби Богу, сви са истим задатком и одговорношћу. Тај народ је и *народ свештјенство*, а светост народа произилази из светости Божје, пребивања у близини његовој и чувања заповести његових.

Ова места недвосмислено су била врело одакле се напајала Духом инспирисана намера апостола Петра да говори о хришћанима као свештенству светом и царском. Овде хришћани постају учесници Новог и коначног савеза, савеза који је по-

**Хришћани постају учесници Новог и коначног савеза, савеза који је постигнут и запечаћен Христом, а тиме постају изабрани народ, народ Божји кроз свето крштење и евхаристију. То је народ који је Бог Отац пригралио кроз Господа Исуса Христа.**



стигнут и запечаћен Христом, а тиме постају избрани народ, народ Божји кроз свето крштење и евхаристију. То је народ који је Бог Отац пригралио кроз Господа Исуса Христа, јер *Он је ујаони камен на Сиону, избрани и драгоцени* (2. 6), па

**Израз царско свештенство у Првој Петровој посланици односи се на читаву цркву као заједницу, а не на неку посебну службу у њој. Свакако да „зидање живог камења у дом духовни“ имплицира различитост служби, међутим сам израз на овом месту не може бити схваћен као увођење неког посебног свештенства поред већ постојећег – рукоположеног, нити пак може бити резервисан искључиво да означи службу лаика.**

тако и хришћани бивају избрани и драгоцени. Они су као такви сада *царски њосед*, оно што Бог негује као цар читаве твари. Свештенство народа хришћанског огледа се у приносу *духовних жртјава кроз Исуса Христа које су ујодне Боју* (2. 5), објављивању славних дела *оноја који нас је њревео из ѡаме на чудесну свейлосѡ своју* (2. 9), врлинама, славословљу Бога и животу у свакој побожности и чистоти, што свој смисао и извор има у литургијском *ломљењу хлеба* – Светој Евхаристији.

Ни на овом месту не долази до мешања јерархијског (рукоположеног) свештенства са свештенством народа Божјег. Петар у 5. 1-5 помиње презвитере (старешине), где истиче да они треба да буду углед свом стаду. Као последица изабраности народа у Христу и живота у Цркви, јавља се светост. Литургијским учешћем народа у свим спасоносним делима Божјим оствареним у Христу и кроз Христа, и тиме одговарањем на позив Божји: *дудѡше свейи, јер сам ја свейи*, светост, како нам поручује апостол Петар, више није резервисана само за старозаветну заједницу, већ постаје реалност хришћанског народа. Ту нам истину откривају стихови 9-10, где се показује да смо Христом *народ задобијен, народ свейи*. У овим стиховима намерно је направљена комбинација речи *ѣθνος ѡиων*, незамислива у Старом завету, где су *ѣθνος* били пагански народи, дакле сви сем јеврејског, који је био *λαος ѡиων*. Савезништво које је некад имао само јеврејски народ са Богом и тиме био *лаос*, у Христу се проширује на све, и сви у Новом и коначном савезу чији је јемац сѡм Христос, постају народ задобијен. Сада постаје делом народа Божјег свако ко крштењем и учествовањем у светим тајнама исповеди Исуса Христа као Господа.

На концу вреди извести закључак да се израз *царско свештенство* у Првој Петровој посланици односи на читаву цркву као заједницу, а не на неку посебну службу у њој. Свакако да „зидање живог камења у дом духовни“ имплицира различитост служби, међутим сам израз на овом месту не може бити схваћен као увођење неког посебног свештенства поред већ постојећег – рукоположеног, нити пак може бити резервисан искључиво да означи службу лаика, јер нас на то упозорава сам термин (*иерѡшема*),

који се као такав веома ретко јавља у Светом писму, а има за циљ да означи заједништво, колективитет, неодвојиво (али не нужно) повезану групу људи са одређеном одговорношћу и послањем. Изрази *свештенство свейо* и *царско* одражавају теолошку намеру одељка, да се Црква Христова прикаже као заједница (са свим разликама, а пре свега разликом у службама). Она као таква има свештенички карактер који се очитује у сведочењу као теолошкој последици изабраности и светости целокупно сабраног народа Божјег. Црква као *род избрани* и *царски њосед* има задатак и одговорност да сведочи Христа, *Камен живи*, свету и да литургијски читав тај свет приноси кроз Христа и у Христу, Духом Божјим, Богу Оцу.

Аутор је координатор верске наставе Епархије нишке



Епископ  
Никанор (Ружичић)

# ВЕРА И НАУКА

Преузето из *Гласа Епархије нишке*  
за 1907. годину

**Н**епобитна је истина да су све државе у којима су представници њихови водили рачуна о вери и науци, и обраћали подједнаку пажњу и на цркву и на школу, бивале и стабилније и снажније, него ли оне где тога није било. Које државе одижу поред цркве школу и поред ове цркву, које подједнако гаје у народу и веру и науку и према њима подједнаку пажњу обраћају, старајући се да је веронаука у просветним заводима заступљена у истој мери у колико су и друге науке – те државе цветају и напредују у богатству, а народ у просвети и благочашћу. Напротив, у којима су државама ове две, или једна од њих, чињенице занемарене; или су у борби једна

против друге; или једна другу надмашују и у присенак бацају – у тим, опет, нема и не може бити никаквога реда, а још мање напретка и благостања у народу, а најмање моћи и стабилности у држави.

Истинито религиозни људи и велики научњаци никада се и не препиру о томе: који је фактор – вера или наука, црква или школа – кориснији и потребнији за народ у опште, признавајући и вери и науци једнаку важност и моћ у делу развића и усавршавања народа и држава, како у њиховом религиозном и моралном, тако и у политичком и културном животу њиховом. Да је ово истина, служе нам за доказ сведочбе највећих мислилаца у црквеном и грађанском свету.

Према оваквим непобитним историјским фактима, може се смело рећи да је једнострано образовање човека не само ненормално, него и штетно, како за човека посебице, тако и за народ и државу уопште. И не само то, већ и одавање веће преваге једној чињеници над другом, као и једнострано схватање позива човечјег и његове душевне способности, од недогледне су штете за људско друштво уопште. Сама борба противу ове или оне чињенице, или признавање једне за корис-

нију, није ни више ни мање него болест уображенога мозга, која се, на жалост, лако развија и чак у заразу претвара, те многе људе, па шта више и читаве народе, заражава и у опасност доводи.



Фото:  
Архив  
Епархије  
нишке

Ова несрећна зараза није мимоишла ни наш народ. И код нас се у Србији, од неко доба, појављује на велику жалост нашу питање о томе шта више доноси користи земљи и народу: црква или школа? И код нас је отпочела борба око тога: да ли је народу потребнија вера или наука; па заборављајући историјску прошлост, која служи за јак доказ да је црква и вера очувала народност нашу и да је црква дала и прву школу и основну науку народу нашем, као и да је она била и највећа чињеница и фактор у делу ослобођења српског народа – приписују науци и улогу вере, то јест дају науци, поред моћи образовања, још и могућност облагорођавања душе и срца, иако је опит показао у довољној мери противних примера, показао ништавост науке у делу облагорођења срца и духа човечјег.

И при свем том, и код нас, заиста, има данас ватрених поборника те бескорисне борбе, и врсних заштитника штетне теорије о оцени веће користи од вере или науке. Ови поборници и заштитници лажне теорије, својим неразумним и пристрасним заступањем ове или оне теорије, чине више штете не само тим узвишеним чињеницама и факторима у развићу држава и народа; него и у развићу и саме вере и науке. Јер дизањем и јачањем једнога фактора на штету другог убија се једна страна човечјег духа и способности, те се на тај начин човек слаби за усавршавање у његовом интелектуалном и моралном, а у исто време и његовом физичком и привредном животу.

Човек без вере не може имати све душевне способности природно развијене; и ма да је баш научен, он не може у људском друштву одговарати свима дужностима једнога племенитога и хуманог човека. А човек опет без науке, ма и са јаком вером, не може друштву послужити за све његове циљеве и његове узвишеније идеје и потребе, ко што би то могао онај који је јак вером и богат науком и искуством.

За то се истинито религиозни људи и велики научњаци никада и не препиру о томе: који је фактор – вера или наука, црква или школа – кориснији и потребнији за народ у опште, признавајући и вери и науци једнаку важност и моћ у делу развића и усавршавања народа и држава, како у њиховом религиозном и моралном, тако и у политичком и културном животу њиховом. Да је ово истина, служе нам за доказ сведочења највећих мислилаца у црквеном и грађанском свету. Сви ови и многи други великани изразили су се о вери са највећом поштом и уважањем, признавајући јој моћ и у сфери науке; а тако исто ови су, а и други представници цркве и вере, признали моћ и силу науке, која дејствује на дух човечји и чини га способнијим за сва могућа схватања божанских истина, која прост

разум не може ни у колико да појми и схвати. Признати учитељи црквени и свети оци, тумачећи свете догмате свима у опште, а нарочито онима који су неправилно мислили и смисао догмата изврћали, служили су се при томе не само светим писмом и светим предањем; него су се обраћали и здравом смислу људском, позивајући у помоћ и световне науке, као: дијалектику, философију, природне и друге науке. Они су овако чинили не само кад су објасњавали догмате који су достижими нашем уму, као нпр. кад су доказивали јединство Божје противу многобожаца, или биће Божјег промисла противу стоика и пантеиста; или кад су објасњавали појаву зла у свету, услед злоупотребе људске слободе, противу гностика и маркионита – него су они позивали у помоћ световне науке чак и тада када су оповргавајући јеретичке заблуде, расућивали о великим тајнама хришћанске вере, као: о три лица у Богу, о превечном рођењу Бога Слова, његовом ваплоћењу, крсној смрти, васкрсењу, вазнесењу и овим подобним тајнама. Василије Велики, Јован Златоуста, а нарочито Атанасије Велики и блажени Августин, највише су се у списима својима служили разумним саображењима при објасњавању поменутих, људском уму непостижимих, истина. Св. Дамаскин, први богослов-систематик, у свом спису *Тачно излагање њавославне вере*, оставио је најочевиднији пример, како се може и у области догматичнога богословља сјединити докази-објаснења догматичких истина из откровења, заједно са доказима и објаснењима тих истих истина узетих из разума и природе. Ну, треба само знати да се, при употребљавању разума за помоћно средство у тумачењу божанских истина, треба држати нарочитих, за то св. оцима прописаних, правила: нарочито при сваком случају разум треба постојано држати у подчињености и послушности према вери (2. Кор. 10. 5), која је основ, и извор, и неопходни услов, и истини судија сваког богословског знања; као и надзиравати да разум не узима на себе више, него што сила његова може понети, *ниши да мудрстивује више, неио шиио му надлежи мудрстивовати* (Рим. 12. 3); а најмање да разум сме бити судија вере, с таквим, тобож, правом, да он може подвргавати својој критици ванприродне догмате и изрицати суд о њиховој важности и моћи. Оваква радња разума била би злоупотреба, противу које су устајали сви св. оци и учитељи црквени.

**Св. Дамаскин, први богослов-систематик, у свом спису „Тачно излагање православне вере”, оставио је најочевиднији пример, како се може и у области догматичнога богословља сјединити докази-објаснења догматичких истина из откровења, заједно са доказима и објаснењима тих истих истина узетих из разума и природе.**

# КАД УЂЕШ У ЦРКВУ, ОСЕТИШ МИР

Разговор са архимандритом  
Серафимом, игуманом  
Манастира  
Суково



Оче, молимо Вас да нам кажете неколико речи о вашем пореклу, о вашем животу пре ступања у монаштво.

Потичем из побожне призренске породице. Призренци су посебни људи, на сличан начин као и људи овде у пиротском крају. Родио сам се 1977. године. Моја бака била је јако верујућа особа. Свака кућа у Призрену имала је једну гостинску собу, која је била чиста и спремна за госте. У тој соби она је чувала разне иконе, поготово оне из Јерусалима, будући да је била хаџика. Сваког јутра давала ми је нафору, умивала ме светом водом и давала ми да је пијем. Као малом остало ми је сећање да је проводила време у тој соби отприлике по петнаест минута ујутру и увече, читала молитве сама из своје главе, радила метаније, клечала, дизала руке. Мене је интересовало шта се то она тамо нешто до-мунђава са иконама.

У нашу кућу долазили су многи оци, почевши од владике Павла, па монаси, свештеници. Наша кућа увек је некако била повезана са свештенством. Сваке недеље и празника водили су ме у храм. Особито памтим дане за Врбицу, са звончићима, као и Велики петак. Од владике Павла имам један сребрни крстић, који сам добио на крштењу. Тај крстић вероватно представља неки симбол онога што ме прати у животу. Ево, и данас носим крст вере, крст Христов, разне подвиге које имамо у монашком животу.

У Призрену сам био до трећег разреда основне школе. После су се моји преселили за Краљево. По завршетку основне школе опет се враћам у Призрен, у богословију. Негде на преласку између друге и треће године школовања у богословији, полако ми је дошла мисао и жеља, односно пре-

вагнуло је неко моје размишљање, да сам одлучио отићи у манастир. Отишао сам у пар манастира у Овчарско-кабларској клисури. Отишао сам и у Дечане, где сам видео једну лепу слику монашког живота, како то већ доликује једном младом братству. Владика Теодосије је тада био игуман. Упознао сам дивне оце и одлучио да останем у манастиру. У међувремену мој отац упознаје оца Пајсија (Танасијевића) из Манастира Хиландара, који је тада прешао из Грчке у Србију, у Манастир Свети Прохор Пчињски. Одлазили смо једном или двапут, након чега је превагнуло да останем код оца Пајсија. Било је то 1995. године, а 1997, у својој деветнаестој години, замонашио сам се у малу схиму.

Отац Пајсије је тада био прилично угледан и поштован светогорски калуђер. Колики је био његов утицај и значај за народ врањског округа, пчињског краја и на ваш лични живот? Какав је ваш био први сусрет са њим, какав је то човек био?

На њему сте могли да видите строгост, а уједно и благод. Био је једна просвећена особа. И речи су му биле благе, али је био ревсног духа, бистрих очију, онако отресит, брз. Није било код њега неке млакост. Није било питања на која он није могао да одговори, да реши, нешто да каже. Тада је народ долазио малтене са свих страна света, из Канаде, из Америке, из свих крајева Србије. Долазили су и епископи из Македоније, тражећи савет. Умео је и имао времена да са њима седи, разговара, дискутује, да размењује искуства.

У то време ја сам био први од братије, како је он мене звао, првенац. Сестара је било петнаестак. У време његовог упокојења било нас је укупно четрдесетак монаха и монахиња. Развијали смо монашки начин живота онако како је он видео, сагледавао и сматрао да треба да буде, наравно, по узору на свете оце. Увек је стављао акценат на монашку заједницу, на монашки начин живота, тако да је било плода. Посебно је било то што нас је учио византијском, источном црквеном појању, те смо убрзо напредовали и прелазили са европске нотације на источну.

Сваки народ комуницира са Богом на неки начин и преко музике. Шта мислите, да ли нама више лежи старо византијско појање или ово које смо данас усвојили, европско? Које од та два више одговара духу и потребама нашег народа, и преко којег је боље остваривати комуникацију са Богом?

Лакше је успоставити контакт са Богом преко источног појања. Чини ми се да то појање прожима душу човека, даје му већи подстрек за молитву. Човек може више да се саживи са Богом. Такво појање и те како је важно за све нас, не само врста него и начин појања, да ли се тај који поје претходно мало умирио, помолио, или је дошао из неког другог разлога. Свака црквена музика уводи нас у однос са Богом, само нека више нека мање. Лично Мокрањац, по мени, не смета, оно што је између руског и византијског, као неки мост. Али ипак је Византија, што се богослужења тиче, важнија.

Разговор  
водили:  
протојереј  
Дејан  
Јовановић  
и Ђакон  
Далибор  
Мидић

Реците нам нешто о светињи манастира, о чудима Светог Прохора. Знамо да је некада стотине хиљада људи тамо долазило. Свети Прохор је чинио чуда, а чини их и данас. Памтите ли нешто од тога?

Када је избио рат на Косову 1999. године, светац је почео да точи миро можда четири или пет пута јаче него што је то раније било. Његова икона миrotочила је из очију, из рама, што је био знак да се светац оглашава за све нас. Народ је долазио са разних страна. Свако од њих тражио је молитве, поготово за напредак породице, за здравље. Било је напорно, додуше. Сваке недеље, свакога дана морали смо да стојимо код кивота, да саслушамо оне који траже неку посебну пажњу. Долазили су и неки опседнути људи. Тада сам читао молитве за њих, што нимало није било пријатно.

Године 2008. дошли сте из Манастира Светог Прохора Пчињског у Нишку епархију, у Манастир Суково, сви из братства. Какво је овде било генерално стање? Шта сте затекли? Какав вам је био први утисак?

Морам признати да је пиротски крај јако посебан, из разлога што је у народу остало хришћанске љубави. Народ је овде веома тих и побожан.

Када смо први пут дошли овде, затекли смо очајно стање. Црква у распаду, конаци у распаду. Ливада једна пуста, велика. Ту је био један стари свештеник у пензији, отац Љуба, који је седам-осам година то место одржавао. Да он није подигао мост, обновио конак, буквално не бисмо имали где главу да склонимо.

Владика нишки Иринеј, патријарх садашњи, рекао нам је: „Браћо, цела Епархија нишка вам стоји на располагању. Где год желите, ја ћу уступити то место вама.” Међутим, нисмо желели да померамо никога од житеља у манастирима. Углавном је било старо монаштво, људи који су на својим местима проводили више десетина година. Владика нам је дао да бирамо, али знајући да нас има десеторица, Манастир Суково је био тај који је могао да нас прими. И тако смо одабрали то место. Отац Љуба је овде чувао фазане, мисирке, овце, козе, живину читаву, паунове, високолетаче, буквално једно животињско царство. Ми смо све то раздали и одлучили да уместо тога чувамо краве.

Након што сте дошли започиње једна и материјална и духовна обнова манастира и читавог овог краја. Овај манастир заједно са Манастиром Светог Јована Богослова постаје духовни центар где мноштво народа из пиротског краја долази да пронађе утеху и савет. Велики број људи долази и из суседне земље, братске Бугарске. Па какво је ваше искуство са њима? Како они виде ову светињу?

Граница са Бугарском налази се око петнаест километара одавде. Логично је да долазе и они. Преко деведесет посто посетилаца долази из Бугарске. Приметно је да Бугари воле да путују, да обилазе светиње, пре свега разна знамења, разне градове. Они воле нашу песму, нашу храну, и долазе често у трговину. Срби долазе онако, више породично,

можда неколико пута у току године, са неком групом што ходочасника, што пензионера, посетилаца. Ми имамо лепу сарадњу са Бугарском црквом и са народом. Имамо подршку од њих, и они од нас. Овде су раније била кроз историју, знамо, разна дешавања, која се не памте по добру. Зато би ваљало те односе и даље успостављати и бити у једној духовној комуникацији, у литургијској заједници и општењу са њима.

Ваш манастир је познат по неким производима. Ваша економија је успешна...

Манастир тренутно има двадесетак грла крупне стоке, краве, где добијамо квалитетно млеко. Све што произведемо буде заиста укусно и лепо, вероватно и остали исто тврде. Правимо разне сиреве, са зачинима, топљени сир, масло, сирни намаз и тако даље... Качкаваљ радимо по рецепту пиротске млекаре. Идеју за сиреве са зачинима донели смо из Белгије и Холандије. Правимо манастирску ракију траварицу, ликер од ораха, неке мелеме такође.

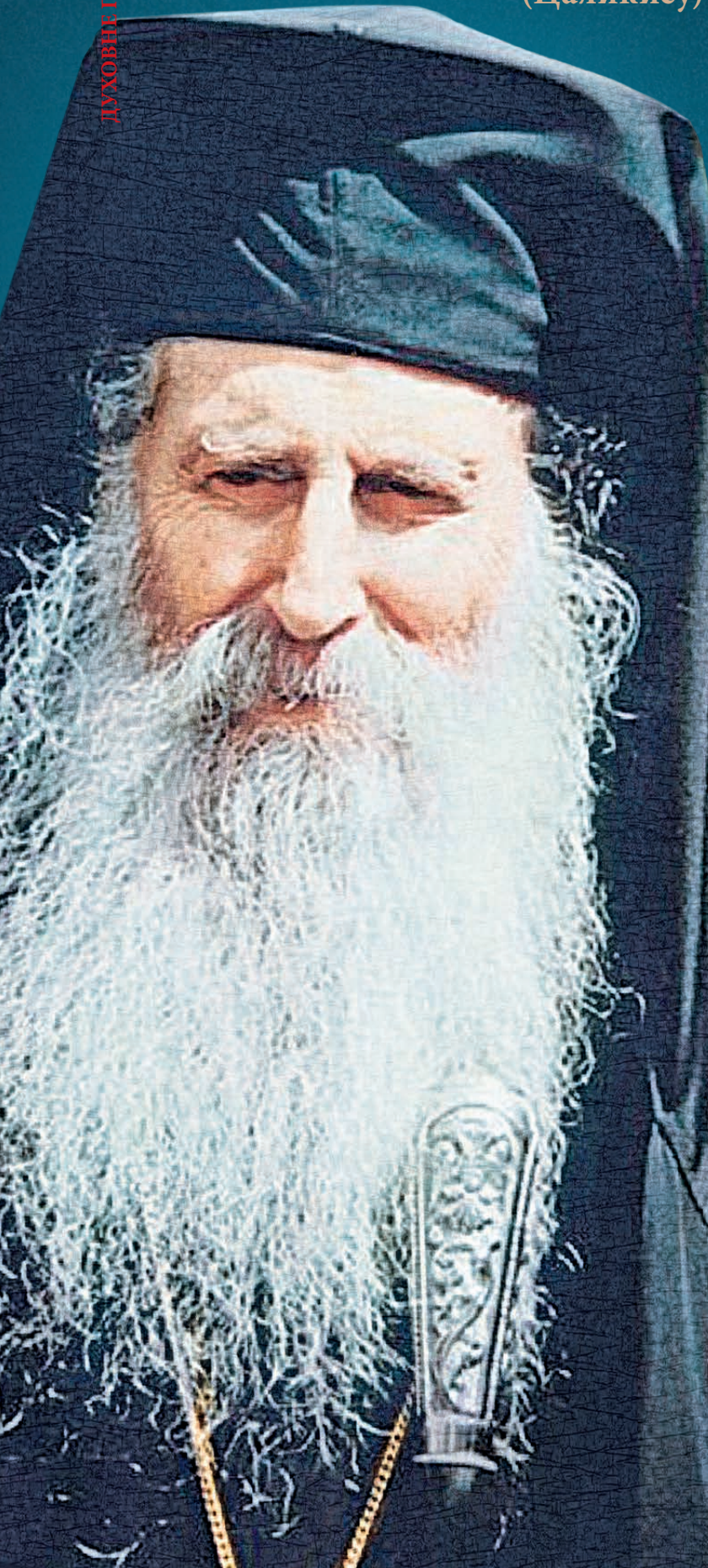
Заволели смо овај крај, да кажем. Црква нам је лепа, велика, акустична и некако је намољена, ако се тако може рећи. Када уђеш, осетиш мир. Осетиш као да си ушао негде где већ тече молитва.

Долази нам народ, углавном из Пирота и околине, негде око четрдесет душа, недељом и празником.



# УМЕШНОСТ ПРАШТАЊА

Сведочанство о  
старцу Јакову  
(Цаликису)



Образован је човек господин Ставра. Са факултетском дипломом, познавањем страних језика и са животним искуством. Но, муку имађаше са духовним стварима. Није могао схватити ни најједноставније од њих. Све испитује и свему приступа рационалистички. Развио је свој ум, али не и своје срце. Није лако опраштао другима. Нарочито онима који су били слабији и острашћени. Сада је седео преко пута старца Јакова, једног јеромонаха подвижника са жуљевитим рукама, и осећао се као ђачић пред учитељем. Питања, безбројна. Неслагања, још већи број. Али и одговори, јасни и просвећујући.

Питао је старца за озбиљан (можда и најозбиљнији) проблем, за праштање другим људима, јер му је било тешко да то схвати:

– Када јасно видим да неко очигледно греша, ја му не могу опростити. Нисам ли у праву?

– Све нас посматра Бог непрестано. Јасно и очигледно зна да грешимо. Зашто нам онда прашта и трпи нас и чека да се покајемо и затражимо опраштај грехова?

– Опет Вас не разумем, мој оче. Шта нам ваља чинити? Да греху кажемо браво? Да га ћутањем хвалимо?

– Никада не треба да хвалимо грех – рече старац Јаков. – Опраштамо грешнику, а не грех. Ако не начинимо ову разлику, ако не одвојимо грех од грешника, увек ћемо се налазити на погрешном путу.

– Па шта онда треба да чинимо? Како ћемо се суочити с овим проблемом?

– Јеси ли некада видео коваче који кују гвожђе? Ужарено гвожђе они не хватају својим рукама, јер ће се опећи – објасни старац. – Имају посебна клешта и на тај начин му приступају и обрађују га. Исто то треба и ми да чинимо са сваким проблемом и са свим стварима којима приступамо. Да имамо одговарајући алат и за духовне теме одговарајуће предуслове. Исто важи и за проблем праштања другима.

– Ма, оче, ја сам поставио конкретно питање. Како можемо опростити некоме ко очигледно погреша и то без икаквог оправдања? Желим да знам шта ми ваља чинити у таквом случају.

– То „без икаквог оправдања“ треба оставити по страни, јер не можемо знати – рече отац Јаков. – Једино Бог познаје дубине срца свакога човека. Само Он зна шта се дешава. Ми видимо оно што је спољашње. Он види оно што је унутра. Сетимо се и

Христове приче о чашама, када је говорио о лицемерју књижевника и фарисеја. Споља су изгледали чисто, док су изнутра пуни прљавштине и неправ-

**Једино Бог  
познаје  
дубине срца  
свакога  
човека.  
Само Он  
зна шта се  
дешава.  
Ми видимо  
оно што је  
спољашње.  
Он види  
оно што је  
унутра.**

де и отимачине. Да кажем и другим примером. Када идемо лекару да се лечимо, не говоримо му ми шта му ваља чинити. Онај зна свој посао. Ми му једноставно кажемо да нас боли и на којем месту нас боли. У тренутку када кажемо „ја желим”, заустављамо процес сазнавања онога што треба да научимо. Истина нам се даје када је тражимо смирено, као када од лекара тражимо здравље. Не можемо наредити истину, него је умолити да нам се да, да нам се открије. Јер истина је Бог, Кога не можемо наређивати, већ Му се само молити и волети Га.

– Јесте, оче, али шта онда бива? Ако не кажем лекару ја шта желим, како ће ме прегледати и како ће ме излечити?

– Не, не, не, дете моје, то је погрешно – понови Старац. – Лекар зна шта ти желиш, када га већ посећујеш. Једино што ти можеш рећи јесте да болујеш и на ком месту осећаш свој бол. Остало је његов посао. Зато нас и свети оци саветују да се молимо као мала деца, која плачу када их нешто боли. А показују и место на којем их боли.

– Опет не разумем, мој оче, смисао Ваших речи – одговори г. Ставра. – Не болујем ја, него желим да знам какав став да заузмем према некоме ко је очигледно сагрешио. Хоћу ли му опростити или не?

– Праштање треба свима пружити, онако како то чини Сам Бог. *Даје кишу и њраведнима и њнраведнима*, каже Јеванђеље. Јер сви смо ми грешни и требало би сви да будемо осуђени за наше грехове, било њих много или мало. Зато нам ваља опраштати и молити се Богу да опрости и грешноме и нама, који грешимо и веома често не знамо шта чинимо или не чинимо. Али, ако смо духовно слаби па понашање других негативно утиче на нас, онда не треба осуђивати другога, него га избегавати и не дружити се са њим, како то не би утицало на нас. А ако је јеретик, онда га треба потпуно избегавати и не прихватати га. Јер дружење с јеретичима је опасно, може нас отровати и усмртити духовно. Што се тиче јеретика, треба се сећати речи св. Василија Великог: *Зли разговори кваре добре обичаје* (1. Кор. 15. 33). Значи, дружење са грешницима може да поквари и добре карактере.

– То знам – настави г. Ставра, упоран у свом ставу. – Оно што не знам је како и зашто опростити другим људима.

– Како, то нам је казао Христос: *Без мене не можете ништа чинити* (Јн. 15. 5). Потребна нам је Његова помоћ – рече Старац. – Зато је неопходно непрестано и тражити је. Ако Он не помогне, не можемо

ништа даље учинити. Што се тиче онога „зашто”, о томе нам говори Јеванђеље: *Ако опростите људима сагрешења њихова, опростите и вама Отац ваш небески* (Мт. 6. 14). Ето зашто треба опраштати другима, колико год они грешили. У праштању, драги мој, почиње љубав. Читај 13. главу 1. Посланице Коринћанима, па ћеш схватити зашто нам је потребно праштати.

– Читао сам то, оче мој, но опет не могу да разумем шта мислите с овим како и зашто...

– Онда, возљубљени мој, објаснићу ти другим примером, како бих био јаснији – рече опет старац Јаков. – Отвори своју шаку према споља и затegni је што јаче можеш.

Г. Ставра затегну шаку своје десне руке очекујући шта ће даље бити. Старац узне чашу с водом која је била на столу и мало изли на длан свога посетиоца. Вода, природно, склизну са руке, просу се и на длану не оста ни капи.

– Сада савиј свој длан као локва, као када захваташ воду да се умијеш.

Послуша г. Ставра, па Старац поново у његову шаку исипа из чаше мало воде, а она се задржа у руци г. Ставре.

– То је оно што нам ваља чинити, ако желимо да сазнамо неку истину, а још више када желимо да опростимо каквом грешнику – објасни старац Јаков. – Главу своје логике приклањамо пред истином. Унижавамо своје ја, које мисли да све зна и све може да схвати. Признајемо своју слабост и онда нам Бог даје Његову изобилну благодат, еда бисмо разумели и реаговали исправно. Исто то чинимо и онда када желимо да опростимо и да се приближимо Христу љубави Који прашта и помаже онима што смирено траже Његову помоћ. Без смирења ни сами себи не можемо опростити и завоleti истински.

– Томе нас је Христос учио, и својим животом и својом речју. А то и нама ваља чинити ако желимо да видимо „лице Божје”. Да се најпре смиримо пред Богом, као грешници, какви и јесмо, а Он ће нам помоћи да се миримо и пред људима, да им опростимо и да схватимо да другачије ништа не бива. Изгледа да је г. Ставра овог пута схватио, те сави своју главу пред Старцем, као да је тражио опраштај због свог умног преузношења и своје психичке ароганције. Јер ова болест таштине и ароганције ослепљује и застрањује душу човекову.

Тада отац Јаков, који дискретно примети промену на свом посетиоцу, зајеле да овом разговору, као шлаг љубави на торту живота, дода и наравоученије, па рече:

– Христос нам је оставио „златно правило” за живот међу људима: *Све, дакле, што хоћете да чине вама људи, тако чините и ви њима* (Мт. 7. 12). Што ће рећи, ако желиш да ти опросте, најпре ти другима праштај. Амин.

Извор:  
Н επιστήμη  
της συγχώρεσης  
από τον Γέροντα  
Ιάκωβο Τσαλίκη –  
ВНМА  
ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ  
Предео:  
протојереј  
Дејан Јовановић

Петрос Василиадис

# ЕСХАТОЛОШКО РАЗУМЕВАЊЕ РЕЛИГИЈЕ И БОГОСЛУЖЕЊА

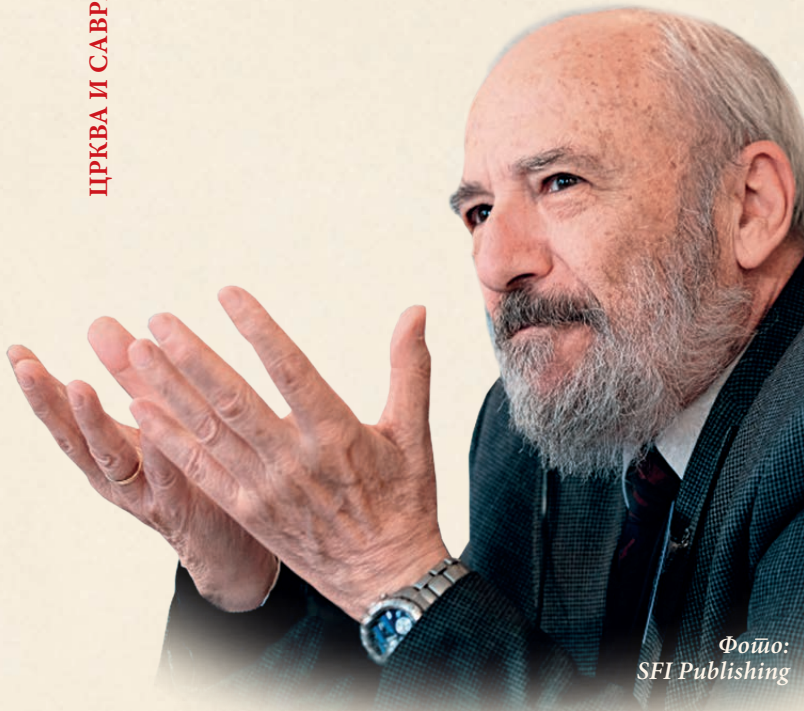


Фото:  
SFI Publishing

Постоје два приступа када је у питању разумевање ритуала. Према једном, богослужење се доживљава као нечија лична ствар и функционише као средство за задовољавање одређених религијских потреба, и то: како потреба одређене заједнице да над неким члановима влада и на тај начин их контролише, тако и оних којима је потребно само индивидуално освећење. Овакав доживљај богослужења могао би се назвати јуридикким. По другом тумачењу, богослужење је средство којим се међусобно успостављају везе и односи, али и унапређује заједница унутар самих њених чланова. Служба је заправо суштински темељ једне религијске заједнице. На тај начин заједница престаје да се доживљава у институционалном смислу, као нека ритуална организација, већ је она благодатно-харизматична заједница,

односно, она постаје *modus vivendi*. Ово је заправо „кинотичко (заједничарско)” поимање богослужења/ритуала.

Јуридикко поимање богослужења подстиче, и у суштини производи, јасну поделу на тачке унутар одређене верске

заједнице (нпр. на клирике и лаике, теологе и обичне вернике, мушкарце и жене, друштвено виши и нижи слој итд.). Тиме се подстиче систем надређености и потчињености унутар саме службе, односно, наставља се раслојавање и дихотомија у самом религијском систему. На тај начин се подупиру нетолеранција, ксенофобија и фанатизам. Не постоји никакав вид интересовања за историју и заједнички живот када је у питању овакво поимање богослужења, тј. религије.

Супротно од овога, кинотичко разумевање религије и богослужења у потпуности одбацује сваки вид дискриминације, како унутар саме религијске заједнице, тако и у друштву генерално. Овакав доживљај не подиже непријатељске зидове између верника различитих религија, већ промовише мир и религијску толеранцију. Ми данас у православљу проналазимо оба ова вида религијског доживљаја. Ова наша нејединственост и јесте разлог због кога се историчари цркве налазе у непријатном положају сваки пут када покушавају да укажу на вредност, значај и допринос православља у савременом свету.

Са богословске тачке гледишта, јуридикко схватање службе/богослужења могли бисмо да окарактеришемо као историјско схватање, а кинотичко као есхатолошко, пошто је идеја заједнице по дефиницији *δοξαῖαј Духа Светοῦ* (2. Кор. 13. 13), који се по библијској традицији везује за долазак есхатона (уп. Д. Ап. 2. 1; Јоил 3. 1). Ово јесте тако, зато што центар православног богослужења, у смислу *заједнице*, представља евхаристија. Она се одувек доживљавала као тренутна пројава Царства Божјег, односно, као икона једне алтернативне реалности, различите од ове историјске, уобичајене и свакодневне. Евхаристија је савршен и аутентичан израз који чека да се испуни у есхатону. И ово нас, без сумње, води у други, једнако важан и посебан елеменат православља: у есхатолошку димензију. Иначе, целокупно православно предање на различите начине наглашава есхатолошку структуру црквене стварности, а не јерархијску, као што многи мисле.

Јуридикко поимање богослужења подстиче, и у суштини производи, јасну поделу на тачке унутар одређене верске заједнице. Тиме се подстиче систем надређености и потчињености унутар саме службе, односно, наставља се раслојавање и дихотомија у самом религијском систему.

Извор:  
Πέτρος Βασιλειάδης,  
ΜΕΤΑΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ  
ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ,  
Η πρόκληση της Εκκλησίας,  
εκδ. Ἀκρίτας, Νέα Σμύρνη  
2002.

Прево:  
јереј мр Љубиша Костић



Поред овог позитивног и оптимистичког приказа савремене православне теологије, такође је тачно то да есхатолошка димензија цркве и на православном истоку слаби и да се у пракси постепено губи и заборавља. Посебно ћемо апострофирати да ово није случај само у западном хришћанству, већ и у источном православљу, будући да се током векова изгубио прави и аутентични доживљај хришћанске есхатологије. Свакако, са потпуним прихватањем хришћанства у Римској империји IV столећа, очекивано је било да есхатолошка визија у цркви ослаби. Ово ће кроз векове, током средњег века и касније, проузроковати потпуну дистанцираност од древне хришћанске есхатологије. Искрено, дужни смо рећи да на православном истоку – посебно у литургији и евхаристијској пракси, као и у оквиру манастирског система – есхатолошка визија цркве никада није нестала.

**Пророчка есхатологија је једини прихватљиви вид есхатологије. Он се заснива на библијском поимању пророштва. Како у Старом, тако и у Новом завету, оваква есхатологија не проповеда о последњим временима као да се она баш сада збивају нити најављује смак света и злу судбину, већ ставља у центар људе и њихову одговорност.**

Оне се директно односе на хришћански менталитет а тичу се света и друштва.

Прва врста је апокалиптички тип есхатологије. Према овој верзији, Царство Божје је већ пред нашим вратима, те према томе, појединац нема шта више да очекује од историје. Хришћани нису у стању да промене/поправе дату историјску реалност. Не постоји чак ни могућност нити жеља за мисионарењем, друштвеном одговорношћу, или стварањем културе. Претпоставља се да је Бог једини господар историје, који делује без икакве синергије са људима. Ишчекује се да сиђе са неба Нови Јерусалим, потпуно спреман и потпуно нов. Због тога, нема потребе да верни(ци) учествују и буду друштвено активни ни у каквом погледу, ни са каквим ангажманом. Природно је да оваква верзија есхатологије, коју је црква током историје више пута искусила и одбацила, може постојати и бити разумљива једино у сфери личног покајања, подвижничког живота и борбе са страстима.

Друга верзија, која представља супротност прве, јесте хуманистичка есхатологија. Овај вид есхатологије даје једно оптимистичко поимање историје. Таква врста есхатологије била је доминантна на Западу током новијег доба, са појавом просветитељства. У њеном марксистичком облику, током прошлог века, проширила се све до Далеког истока и Кине, док је у оквиру православља овај вид есхатологије попримио облик старе парадигме назване *византијском синџезом*. Међутим, овај пут, она се пројављује кроз национално-религијске манифестације као што су: Света Русија, Велика Србија, грчко-православна цивилизација и др. Сви ови изрази који се каткад могу чути код нас, замрачују суштину вредност православне духовности у свету. Многи следбеници оваквог вида есхатологије чак сањају о формирању тзв. „православног штита”, са циљем да се у политичком смислу овлада над јеретичким и неверним Западом.

Трећи вид есхатологије јесте пророчка есхатологија. Ово је једини прихватљиви вид есхатологије, и он се заснива на библијском поимању пророштва. Како у Старом, тако и у Новом завету, оваква есхатологија не проповеда о последњим временима као да се она баш сада збивају нити најављује смак света и злу судбину, већ ставља у центар људе и њихову одговорност, пружајући им на тај начин две могућности деловања: индивидуално/лично и друштвено/социјално. Народ Божји је слободан да бира, док га видецац/пророк увек опомиње на последице.



# МУЗИКА ЈЕ ПОПУТ РИБА КОЈЕ ПЛИВАЈУ СУПРОТНО ВОДОПАДУ

Разговор са архимандритом  
Никодимом (Каварносом),  
ексклузивно за *Глас*  
*Епархије нишке*

Оче Никодиме, долазите нам као учесник Међународног фестивала духовне музике „Музички едикт”. Какви су Ваши први утисци овде у Нишу, родном граду цара Константина?

Када сам чуо да долазим у родни град цара Константина, најежио сам се. Чудесно је то да долазиш у град, у село, на место на којем се родио један тако велики човек, светац наше цркве.

У једном интервјуу постављено Вам је питање о Вашој служби и својству појца и свештенослужитеља. Да ли се Ви осећате више као свештеник или као појац?

У својим животима можемо да имамо многа својства. Нека од њих можемо пренети и учинити их службом. Служење је све оно што пружаш народу. Служење може да буде и то да останеш здрав, служење је и то када си свештеник. Литургија је ексклузивни дар-принос свештеника цркве верном народу Божјем. Свештеник не може да служи без народа. Литургија на грчком значи дело народа. Дакле, свештеник узима на себе служење у славу народа, за народ, не за себе, онако самољубиво. Када неко чини такво дело, све остало је ништа пред тим. То је највише дело које један човек може чинити. Када један свештеник у часу литургије стави на себе епитрахил и фелон и каже: „Боже, желим сада да овај хлеб учиниш својим телом, а ово вино својом крвљу”, у том тренутку Бог слуша, заиста слуша свештеника. Он тада чини хлеб својим телом а вино својом крвљу. Шта је музика пред овом службом? Ништа.

Музика, појање, то је једно средство којим човек покушава да се приближи Богу. Покушава да га се мало дотакне, да осети његову нестворену енергију, да осети Божју стваралачку енергију, јер и музика је једно стварање. Музичар покушава да копира оно што је учинио Бог – копира стварање.



Фото:  
*Arhiepiscopiaramnicului*

У Вашој биографији стоји да сте доктор комунологије-теологије. Једном приликом сте казали да када певате Ви покушавате да комуницирате са Богом, а сами Ваши концерти и присуство на сцени су један вид мисионарења и комуникације са људима. Шта је у ствари комуникација?

Када је човек изашао из раја, он је то учинио својом вољом. Адам и Ева су у раду свакодневно водили дијалог, свакодневно су општили са Богом. Комуникација је била непрестана, непрекидна, бескрајна, на највишем нивоу. Када је на сцену ступио ђаво и завео човека, овај је својом вољом зажелио да постигне обожење на један сасвим другачији начин. Последица греха је престанак општења с Богом. Изненада, у сутон, долази Бог и каже: „Адаме, Адаме, где си?” А овај сакривен одговара: „Не, не знам ко си, не желим, стидим се, не желим да те видим”. Својим грехом Адам је зауставио ову комуникацију. Зато нас Бог, слава њему за то, избацује из раја, да не би зло, како кажу свети оци, бесмртно остало.

Излазимо из раја, изгубивши ову комуникацију. Сада на сцену ступа техника свакакве врсте, која премошћује ову празнину, оно што смо изгубили. Помаже нам да комуницирамо са својим Створитељем. Стварајући музику, зидајући храмове, иконопишући, ми стварамо. Али ако останемо само на стварању, на саопштавању, ништа нисмо постигли. Потребно је да човек надиђе ниво музике која представља *саошћивање*, да избрише предлог *са* и да саопштавање преобрази у *ошћивење*. То је најузвишенији однос. А то бива само на један начин, не музиком, него учествовањем у божанском причешћу. Али, док не дођеш до тренутка да постанеш причасник, ово општење је омогућено и потпомогнуто музиком.

Али Ви и сада са младима комуницирате-општите и кроз музику и на тај начин мисионарите.

Ствари су веома једноставне. Млади који не долазе у цркву, какву год музику да им пружиш неће никада ни доћи. Они пак млади који долазе имаће разлог више да се ујутру буде и да доручкују уз византијску музику. Знате ли колико младих људи ми прилази са речима: „Оче, ујутру у аутомобилу, за ручком, увече Ви сте ми утеха, утеха људима?“ Значи, научиће, чуће поуке Божје, речи цркве кроз музику. Да, то може да се оствари и кроз музику. Али то да млади људи, нецрквени, преко музике дођу у цркву, то ми изгледа тешко, вероватно недостижно. Осим ако то не благоизволи Дух Свети и Света Троица.

Ви у Грчкој гајите наслеђе византијске музике и у цркви и изван ње. Имате ствараоце као што је Спанудакис, Вангелис, који је заједно још са Мелином Меркури стварао музику на основу византијских химни, и многе друге. Ми у Србији тога немамо, нажалост изгубили смо нит са овим наслеђем.

Пре но што ми поставите било какво питање рећи ћу вам нешто о цару Константину. Константин Велики није основао никакво Византијско царство. Створио је Ромејско царство. Зашто онда музику називамо византијском? Требало би је назвати ромејском, јер се темељи на делу Константина Великог. Ту су њени темељи, а ви из родног града цара Константина кажете да сте изгубили нит са тим. Како то бива? Ромејска, дакле, музика утемељена је на делу цара Константина. О тој музици говоримо.

Познање Бога пролази, кажу оци, кроз човеков ум. Али многим људима је тешко да га спознају. Сазнање о Њему није тако једноставно, иако је он, како кажу свети оци, веома једноставан. Људима је потребно некакво оруђе, средство, помоћ на путу. Једно такво оруђе може да буде и византијска музика. Неопходно је само да постоји неко предзнање о њој. Ако тога нема, човек не може схватити ниво ове музике. То је

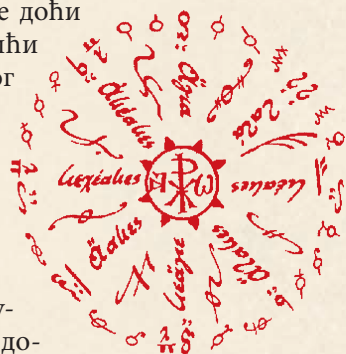
веома стара музика. Није она плод овог нашег доба, последњих неколико година. Лако је са музиком која има кратку историју, али за музику која има дугу историју, као што је то ромејска-византијска, неопходно је некакво предзнање. Да вас питам: колико је лако за једног младог човека да слуша класичну музику, рецимо Вивалдија или Моцарта? То је мало теже јер је неопходно претходно упознавање са њом. Зато младима говорим да уче, да похађају неку школу, да науче мало о музици како би могли да је схвате. Ако и то мало буду могли од музике да науче, то ће их учинити бољим људима.

Људи много пута не разумеју оно што Ви певате, не разумеју ни језик грчки, али када Вас чују то их узноси, одушевљава на нарочит начин.

Ја не знам зашто се то догађа. Питам вас који сте чули ову музику, зашто се то догађа? Много пута са појцима идемо да снимимо компакт-диск. Тамо видим појце како читају партитуру не унесећи духа у своје појање, певају бездушно. Ако у певање не унесеш и мало духа, да ти осетиш оно што произносиш, да оно што произносиш за тебе има смисла и да те приноси ближе Богу, неће ни они који те слушају моћи да схвате ову дубину мелодије. Кажемо да је Бог у суштини недоступан, али прилазимо му преко нестворених енергија. Нестворене енергије су као водопад који се излива на сву творевину. Музика је попут риба које пливају супротно водопаду, супротно струји, и доводе нас ближе Богу. Музика је, дакле, овај двиг ка Богу. Као што риба лагано узлази уз водопад, тако те и музика, благодаћу Божјом мало по мало узноси до Бога, док се благодат Божја излива надолу. Али, да ли риба икада стигне до извора? Не може доћи до извора. До извора можеш стићи једино као причасник божанског причешћа.

Да ли се исто догађа и са европском музиком и оном која се пева у цркви, а на европским је основама?

То се догађа са свим видовима музике која поштује себе. Сви ови видови музике имају стваралачки карактер и ово стварање је оно што чини да се приближимо Богу, овај стваралачки моменат, јер благодат Божја је стваралачка. Све музике то пружају. Може и полифона и монофона музика и свака врста музике да буде и позитивна и негативна, и добра и лоша. Објекат никада није зао или лош. Некада је нешто зло а некада добро, у зависности од тога колико близу ме доводи до Бога. Ако те полифона музика доводи до Бога, онда је добра. Не доводи ли те до Бога, чини да заборављаш на Бога, није добра. Да ли те византијска музика приближава Богу, онда је добра. Ако вас не доводи до Бога, није добра.



Презвитер  
Дарко Китановић

# РОПСТВО, ГРЕХ, КАЗНА

**Н**ачелни став целокупног савременог друштва и већине држава у свету јесте поштовање људских права и брига о слабима. Појам солидарности онако како се он данас углавном схвата везује се за појаву секуларизације, а у свести наших савременика често егзистира без икаквих религијских конотација. То је због тога што се заборавља где леже почеци вредновања људске личности. Библијско откровење нуди епохалну слику људске личности и нову меру међуљудских односа, у контексту савеза са Богом. Оригинални допринос библијске поруке управо је идеја солидарности, која израста из слике самога Бога на једној страни, и идеје народа Божјег као заједнице на другој страни.

Ропство је најстарија и најсуровија форма дискриминације и експлоатације човека од стране човека. Најстарији писани историјски извори, укључујући ту и правне и религијске текстове, констатују ропство као уобичајени друштвени феномен. Класични вид и највећи обим ропство задобија на просторима античке Грчке и старог Рима. Оно је код Римљана попримило најсуровије форме у дотадашњој историји човечанства. Док се о ропству у старом веку може говорити са више аспеката: историјског, социолошког и политичког, појам ропства у Библији одликује се дубљим значењем. Њена теолошка димензија представља темељ на основу којег се ропство може схватити и у свом историјском и социолошком значењу.

Свето писмо Старог завета је теолошко разматрање прошлости. Већ према најстаријим библијским теолозима, историја није случајно сукобљавање слепих сила нити епифеномен циклуса природе који би се вечно понављао, већ разумно извршавање Божјег нацрта спасења људског рода. Своју историју израелски писци гледају као линију у једносмерном кретању и на темељу те историјске свести Израил је знао ко је он, ко га је створио, ко и где га води, ко се и како за њега брине. Изабрани народ своју историју доживљава као путовање са јасним циљем. Догађаји који се у току ње дешавају не тумаче се мером случајности, већ стоје на линији сврховитости и смисла. Тако су писци светих књига записивали своју историју, а тако она треба и данас да буде схваћена – не као стриктно навођење догађаја са научном прецизношћу, већ као забележени израз сусрета са Богом.

Спаситељни чин избављења из ропства довео је Јевреје пред гору Синај, на којој се десило нешто до тада немислииво у религијама околних народа. Бог склапа савез са групом одбеглих робова, које својом слободном вољом изабира између свих народа. Савез је категорија кроз коју се открива библијски Бог. То је плод две слободне воље, који подразумева слободу избора. Тако нешто није било познато ни у једној другој религији. Изласком Израила из Египта, *куће ројсџива*, започело је ново поглавље свете историје изабраног народа, записано у Књизи изласка. Са тим догађајима почиње историја испуњења обећања датих Авраму и његовом потомству. Текстови су сачували не само историјске траго-

Библијско откровење нуди епохалну слику људске личности и нову меру међуљудских односа, у контексту савеза са Богом. Оригинални допринос библијске поруке управо је идеја солидарности, која израста из слике самога Бога на једној страни, и идеје народа Божјег као заједнице на другој страни.





изласка из ропства, већ још више његово теолошко значење и поку за свакидашњи живот. Излазак је полазна тачка на путу у слободу, у земљу обећања. То је и трајни пут на којем се спасење остварује до свог крајњег циља, а то је сусрет са Богом.

Грех се у Светом писму Старог завета у суштини сматрао изневеравањем савеза са Богом. Израз којим се описује раскид савеза са Јахвеом преводи се као безакоње, побуна против Бога. У Књизи пророка Исаије грех Израилев описује се као раскид брачне везе и као прељуба. Грех за собом доноси и осећај кривице, описан изразом који означава терет под којим се човек савија. Грех као повреда савеза такође је и повреда међуљудских односа, јер сваки зао чин уперен против Бога уперен је и против ближњег, као и обратно. Изабрани народ је увек сматрао трпљење и невољу у сваком облику, ропство, болест, глад итд. – казном за почињене грехе. У библијској теологији појам греха неодвојив је од појма казне. Тиме се успоставља идентитет између духовног робовања греху и физичког робовања једног народа.

Оно што је данашњем човеку донекле неприхватљиво у погледу библијске казне јесу антропоморфне представе Бога који уме да излије гнев свој на појединце, као и на читав народ. Идеја о божанском гневу је у одређеном смислу и део културне баштине народа који су окруживали Израил и могла се срести као уобичајено мишљење тадашњег света. Пошто су природу схватили као подручје подложно различитим супарничким силама, природне и елементарне катастрофе често су схватане као последица Божјег гнева. Нарочито су стари народи у том гневу умели да виде хировитост и да узрок не траже нигде другде већ у ирационалној љутњи богова. Старозаветно откривење одлучно одбацује такво стајалиште, имајући пред собом бога Јахвеа и доводећи његов гнев увек у везу са праведношћу и верношћу савезу. Постоји јасна веза између Јахвеове казне и људског греха, односно сазнања да треба прихватити праведан Јахвеов суд.

Када српски народ поставимо пред библијско огледало, засигурно стичемо једну другачију слику, код нас ређе помињану и обрађивану.

Наш народ би на основу целокупне своје историје с правом могао да се сматра библијским народом. Историјске околности, неприлике, искушења и велика страдања стављају га уз раме са јеврејским народом. Бурна дешавања, успони и падови, победе и порази који су постали део нашег колективног бића и самосвести неодољиво подсећају на оне из старозаветне библијске прошлости. Библијски мотиви и парадигме срећу се од самог конституисања нашег народа и прате га кроз целу историју. Да ли је потребно нагласити непорецтиве сличности између цара Соломона и цара Душана, између Самсона и Краљевића Марка, између тајне Христове вечере и Јудиног издајства и тајне кнежеве вечере и Вуковог издајства? Можемо ли, на основу тога, са пуном теолошком одговорношћу говорити о српском Израилу, народу коме се Бог јављао, којег је водио, али и који се Бога у једном временском периоду брзо одрекао и лако га заборавио?

Вишедеценијски богоборни режим који је, попут старозаветног идола Вала, нудио благостање, плодност и просперитет друштва, подразумевао је раскид са традицијом и Богом *оца својих*. Држава која је као један од основних постулата свог развоја одредила одбацивање прошлости и веру у Бога, покушала је да кроз материјално благостање изгради ново друштво и нове односе. Морално посрнуће које је пратило те мрачне деценије довело је касније до великих националних поразних трагедија. Догађаји из деведесетих година прошлога века дошли су као резултат онога што је сађено без Бога, а често и упркос њему. Народ који се одрекао својих светиња и заборавио на њих у свом животу и понашању доживео је злу судбину да падне у руке својим непријатељима, управо као и старозаветни Израил.

Теолошка позиција са које се тумачи садашње стање народа укључује критички однос како према појединцу, тако и према манама и слабостима сопственог народа. Једино тако може да буде препозната она полазишна тачка са које се правилно процењује сопствено стање и успешно наслућује почетак опоравка.

Да ли је потребно нагласити непорецтиве сличности између цара Соломона и цара Душана, између Самсона и Краљевића Марка, између тајне Христове вечере и Јудиног издајства и тајне кнежеве вечере и Вуковог издајства? Можемо ли, на основу тога, са пуном теолошком одговорношћу говорити о српском Израилу, народу коме се Бог јављао, којег је водио, али и који се Бога у једном временском периоду брзо одрекао и лако га заборавио?

Проф. др Александар  
Ђорђевић

# КОСОВСКИ ЗАВЕТ – ВОДОДЕЛНИЦА СРПСКЕ ИСТОРИЈЕ

Беседа на  
Видовданској академији  
2019. године у Нишу



Један од највећих грехова савременог доба је незахвалност. Ми смо се управо окупили овде због захвалности косовским великомученицима који су тог Видовдана 1389. године, дали своје животе и узидали га у темеље будуће српске државе. Тај видовдански и косовски завет и косовска мисао трају до дана данашњег.

Косовски бој и косовски завет представљају вододелнице српске историје. Ако се историја целокупног човечанства дели на период пре Христа и после Христа, историја Србије се може посматрати на сличан начин – пре Косова и после Косова.

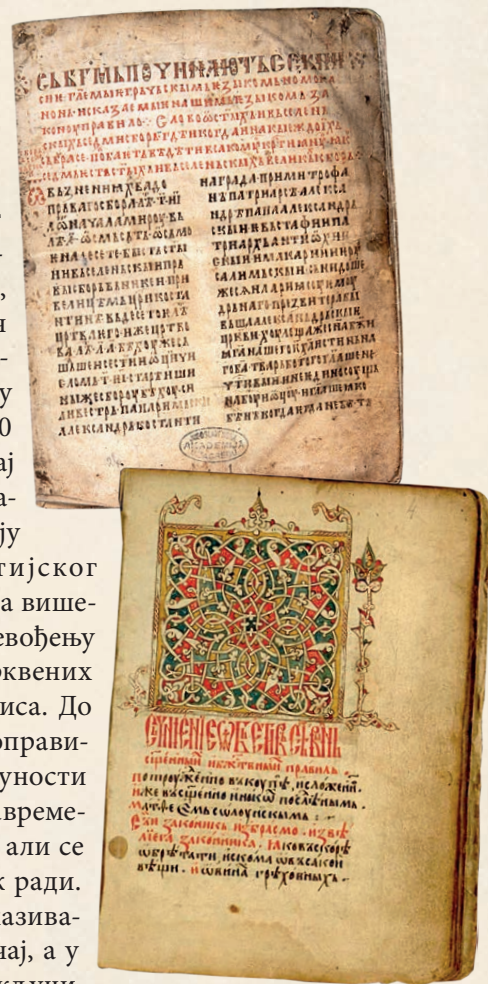
Владика Николај Велимировић је рекао: три су епохалне визије српске историје – немањићко стварање, покосовско страдање и сељачко војевање под Карађорђем и Милошем. Усудио бих се да допуним ову мисао владике Николаја и да упоредим српску историју са Новим заветом. Немањићко стварање представља Благовести и Рождество српске државе, покосовско страдање Голготу кроз коју је Србија пролазила, а устанци под Карађорђем и Милошем Васкрс државе Србије, како је то говорио Стојан Новаковић.

Ова година је година великих јубилеја. Осамсто је година од стицања аутокефалности Српске православне цркве. Осим тога, 1219. године Свети Сава је донео и Законоправило, први писани

српски законик, мешовиту збирку црквеног и световног права. Значај овог правног зборника је огроман, будући да је реч о обимном правном споменику на више од 800 листова. Овај зборник представљао је рецепцију римско-византијског права, насталу на вишегодишњем превођењу византијских црквених и правних прописа. До данас, Законоправило није у потпуности преведено на савремени српски језик, али се на томе још увек ради. Треба стално указивати на његов значај, а у то треба да се укључи и Српска православна црква.

Ове године обележавамо и 670 година од Душановог законодавства. Намерно истичем реч „законодавство”, будући да је цар Душан, уз много познатији Душанов законик, такође наредио превођење византијског приватног права из неколико византијских правних зборника, које тада постаје основа правног система средњовековне Србије. За време Душанове владавине цара створена је и Пећка патријаршија. Све то укупно, заједно са Савиним Законоправилом и Душановим законодавством, које се ослања на Савин законодавни рад, уткано је у косовски завет и косовску мисао коју је на Видовдан 1389. године бранио кнез Лазар. Косовски заветници, бранећи тековине немањићке Србије, нису страдали ради страдања, већ је у њихово страдање положена љубав према свему што је створено од Саве до Душана. Управо ће тај и такав косовски завет и касније,

Пећка патријаршија значајно је допринела очувању косовског завета, а по неким научницима, пресудно је утицала на формирање српске нације. Српска црква је, на темељима немањићке државе, чувајући од заборава те темеље, стварала заједно са верујућим народом српску нацију.



Косовска мисао прожима ослободилачке српско-турске ратове под кнезом Миланом и Јованом Ристићем. Постоји и један податак да су у рату за независност Србије српски војници продрли преко Гњилана до Грачанице да би се у њој причестили. Има ли бољег примера живућег косовског завета?

по неким научницима, пресудно је утицала на формирање српске нације. Српска црква је, на темељима немањићке државе, чувајући од забо-

разу историју, стално и изнова рађати Србију у потоњим вековима.

Обнова Пећке патријаршије 1557. године заслугом Мехмед-паше Соколовића, који је на трон пећких патријарха довео свог брата Макарија, велики је догађај српске историје. Један од највећих српских историчара, Димитрије Богдановић, написао је да вероватно не би ни било косовског завета да није било обнове Пећке патријаршије. Пећка патријаршија значајно је допринела очувању косовског завета, а

рава те темеље, стварала заједно са верујућим народом српску нацију.

Косовска традиција је узидана и у Први српски устанак вожда Карађорђа. Косовски завет садржан је у Милошевој држави. Косовска мисао постоји и у Начертанију Илије Гарашанина. Косовска легенда неодвојиви је део политике кнеза Михаила. Косовска мисао прожима ослободилачке српско-турске ратове под кнезом Миланом и Јованом Ристићем. Постоји и један податак да су у рату за независност Србије српски војници продрли преко Гњилана до Грачанице да би се у њој причестили. Има ли бољег примера живућег косовског завета?

Косовски мит садржан је и у балканским ратовима, када је Косово 1912. године поново постало саставни део територије Србије. Косовска мисао код Срба присутна је и у Првом и Другом светском рату. Владика Николај говорио је о српској Телекули, али не о нашој, нишкој, већ о Телекули састављеној од четири милиона српских глава. То су жртве тих ратова које су сазидале српску Телекулу. Осам милиона очију гледа у нас са неба и моле се да њихови потомци памте косовски завет кроз читаву историју Србије. Тај косовски завет ће, захваљујући њиховом погледу у нас, изнова и изнова рађати Србију.

Још већа опасност од губитка територије са којом смо суочени данас је нестанак косовског завета из наших уџбеника, из нашег предања, и наших предавања. Неопходна је заједничка делатност државе, цркве и просвете да би се спречило брисање косовског завета и косовске мисли из школа и факултета у Србији. Неопходна је заједничка делатност државе, цркве и просвете да би се спречило брисање косовског завета и косовске мисли из школа и факултета у Србији. Осим што траже да признамо незакониту државу Косово, још је опасније по нас одрицање од косовског завета који је кроз векове васкрсавао Србију. Зато је неопходна заједничка посвећеност државе, цркве и интелигенције у спречавању нестанка косовске мисли из свести будућих генерација.



КО ЈЕ СРБИНИ И СРПСКОГА РОДА  
 Д НЕ ДОШО НА БОЈ НА КОСОВО  
 НЕ ИМАО ОД СРЦА ПОРОДА  
 НИ МУШКОГА НИ ДЕВОЈАЧКОГА  
 ОД РУКЕ МУ НИШТА НЕ РОДИЛО  
 РУЈНО ВИНОНИ ПШЕНИЦА БЕЛО  
 РЪОМ КАПО ДОК МУ ЈЕ КОЛЕНА

Аутор је ванредни професор Правног факултета у Нишу

# ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ ДУХОВНЕ МУЗИКЕ „МУЗИЧКИ ЕДИКТ”

Ниш, 2019. године

У организацији Епархије нишке и Нишке црквене певачке дружине „Бранко”, под покровитељством Његове светости Патријарха српског г. г. Иринеја и с благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, у Нишу је од 16. до 19. јуна 2019. године одржан „Музички едикт”, VI Међународни фестивал хорске духовне музике. Суорганизатор овог великог догађаја био је Храм Светог Саве у Београду, где су одржана три концерта, а фестивал је почео 14. јуна 2019. године у Цркви Светог Василија Острошког на Бежанијској коси, наступом хора из Мексика. На фестивалу је наступило више од петсто учесника, чланова деветнаест хорова и једног оркестра из једанаест земаља Европе, Америке и Азије. Укупан програм фестивала, у трајању од осам сати и четрдесет шест минута, одржан је на једанаест локација у Нишу, Београду, Лесковцу, Врању и Призрену. На округлом



столу организованом четвртог фестивалског дана у Нишу представљена су четири научна рада. На VI фестивалу „Музички едикт” наступили су следећи извођачи: Нишка црквена певачка дружина „Бранко” из Ниша (Србија), Панчевачко српско црквено певачко друштво из Панчева (Србија), Хор Храма Светог Саве из Београда (Србија), Хор Софијских дечака из Софије (Бугарска), „Men in Blue” из Калифорније (САД), Дечја црквена певачка дружина „Бранко” из Ниша (Србија), Црквени хор „Свети Кнез Лазар” из Бирмингема (Енглеска), Хор „Певница” из Алексинца (Србија), Хор са Катедре за дириговање Конзерваторијума „Фредерик Шопен” из Варшаве (Пољска), архимандрит Никодим Каварнос из Атине (Грчка) са пратећим вокалима из Бејрута (Либан), Хор „Вода жива” из Ниша (Србија), Интернационални хор „Свети Никола” из Риминија (Италија), Црквени хор „Свети Прокопије” из Прокупља (Србија), Хор Митрополије неапољске и ставропољске из Солуна (Грчка), Хор Цркве Светог Николе из Ниша (Србија), Дечји хор Светојелисаветског манастира из Минска (Белорусија), „Coro Normalista” из Пуебле (Мексико), Хор РТС-а из Београда (Србија), Оркестар РТС-а из Београда (Србија) и Московски синодални хор из Москве (Русија). Радио Глас Православне епархије нишке, медијски покровитељ „Музичког едикта”, директно је преносио све концерте са главних бина у Нишу током четири дана фестивала, поред пет емитованих једночасовних емисија и десет сати радијског програма посвећеног фестивалу.

Свечано отварање и прво фестивалско вече VI Међународног фестивала духовне музике „Музички едикт” 2019. приређено је у сали Светосавског дома

\*  
Са благословом Његовог Преосвештенства  
Епископа Нишког Г.Г. Арсенија

**МУЗИЧКИ ЕДИКТ**

VI МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ  
ХОРСКЕ ДУХОВНЕ МУЗИКЕ „МУЗИЧКИ ЕДИКТ”  
Ниш, 16 - 19. јун 2019.

VI INTERNATIONAL FESTIVAL  
OF SACRED CHORAL MUSIC "MUSIC EDICT"  
Nis, 16<sup>th</sup> - 19<sup>th</sup> of June 2019

Покровитељи фестивала:

Град Ниш  
Министарство културе и информисања Републике Србије  
Министарство грађевинарства, просторног уређења и општинских и месних заједница  
ЕПАРХИЈА НИШКА  
Храм Светог Саве

Медијски спонзори:

ХРАМ  
ГЛАС



У организацији Епархије нишке и Нишке црквене певачке дружине „Бранко” и уз суорганизацију Храма Светог Саве у Београду, под покровитељством Његове светости Патријарха српског г. г. Иринеја и с благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, у Нишу је од 16. до 19. јуна 2019. год. одржан „Музички едикт”, VI Међународни фестивал хорске духовне музике, на коме је наступило више од петсто учесника, чланова деветнаест хорова и једног оркестра из једанаест земаља Европе, Америке и Азије.

за дириговање Конзерваторијума „Фредерик Шопен” у Варшави. На крају вечери наступио је архимандрит Никодимос Каварнос. Нишка публика је имала прилику да чује јединствено уклапање полифоније и византијских напева, праћено импровизацијом, која је једна од одлика овог солисте.

Треће фестивалско вече, 18. јуна 2019. године, отпочело је концертом хора „Вода жива” из Ниша, након којег се публици представио Интернационални хор „Свети Никола” из Риминија. Фестивалско вече наставило се наступом црквеног хора „Свети Прокопије” из Прокупља, а затим је наступио Хор Митрополије неапољске и ставропољске из Солуна. Уследио је наступ Хора Цркве Светог Николе из Ниша. На крају треће фестивалске вечери наступио је Дечји хор Светојелисаветског манастира из Минска.

Четвртог фестивалског дана Међународног фестивала духовне музике „Музички едикт” у Конгресној сали Светосавског дома одржан је округли сто

био и високи гост Града Ниша, Његова екселенција амбасадор Сједињених Америчких Држава у Србији, г. Кајл Скот, поздравио је Дарко Булатовић, градоначелник Ниша. Фестивалско вече започело је наступом хора домаћина, Нишке црквене певачке дружине „Бранко”, након које се публици представио најстарији српски хор, Панчевачко српско црквено певачко друштво. Потом је наступио најмлађи српски хорски састав, Хор Храма Светог Саве из Београда. Посебне симпатије публике добио је Хор софијских дечака из Бугарске, представивши се духовном музиком бугарских и руских аутора. На крају прве фестивалске вечери наступио је мушки хорски ансамбл „Men in Black” из Калифорније, који је својим препознатљивим звуком и занимљивим сценским покретом привукао пажњу публике.

Друго фестивалско вече, 17. јуна 2019. године, започело је наступом Дечје црквено певачке дружине „Бранко”, а потом се публици представио црквени хор „Свети Кнез Лазар” из Бирмингема. Као један од хорова Епархије нишке представио се хор „Певница” из Алексинца. Посебну пажњу публике привукао је наступ пољског хора са катедре

на тему „Црквена музика и медији”. Аутор округлог стола био је проф. др Небојша Тодоровић, музиколог, док су у његовом раду учествовали и др Александра Паладин, музиколог и модератор округлог стола, проф. др Соња Цветковић, музиколог, проф. др Милоје Николић, диригент и музички теоретичар, др Ана Рашковић, музиколог и теолог, проф. др Драгана Јовановић, диригент и јереј Дејан Крстић, професор црквеног појања у Богословији Светог Кирила и Методија у Нишу. Учеснице у округлом столу узели су и диригенти хорова, учесника овогodiшњег фестивала „Музички едикт”.

Четврто фестивалско вече, приређено на платоу испред Светосавског дома, отворио је Хор „Coro normalista” из Мексика. Након тога наступио је Хор Радио телевизије Србије, да би се на крају четврте вечери публици представили гости из Русије, Московски синодални хор. Свечаном затварању фестивала присуствовао је Његова светост Патријарх српски г. г. Иринеј, са Епископом нишким г. Арсенијем, као и други високи гости, међу којима и Његова екселенција амбасадор Мексика, г. Марко Антонио Гарсиа Бланк. VI Међународни фестивал хорске духовне музике „Музички едикт” затворен је заједничким наступом две стотине извођача, из Московског синодалног хора, Хора и оркестра Радио телевизије Србије, Хора „Coro normalista” из Мексика и Нишке црквене певачке дружине „Бранко”, под вођством диригента Бојана Суђића.



Фотос: Вања Кесер

Фото: Ваня Кесер





# АКТ СВЕТОГ СИНОДА КОНСТАНТИНОПОЉСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ О УЗДИЗАЊУ ЕПИСКОПИЈЕ НИШКЕ У РАНГ МИТРОПОЛИЈЕ, 1692. ГОДИНЕ

Текст одлуке Светог синода Константинопољске патријаршије о уздицању Епископије нишке у ранг Митрополије из 1692. године, донедавно је био непознат. Сва документа која је Синод у оно време издавао, морала је да потврди Порта. Тако је сачуван турски препис овог текста, који се налази у архиву *Başbakanlık Osmanlı arşivleri – Kamil Kereci Tasnifi*, под бројем 50/782. Превод на српски језик сачинио је Озан Чекмез, професор историје у Верској гимназији „Мехмед Акиф Ерсој Анадолу” из Истанбула.

Фото:  
Архив  
Епархије  
нишке

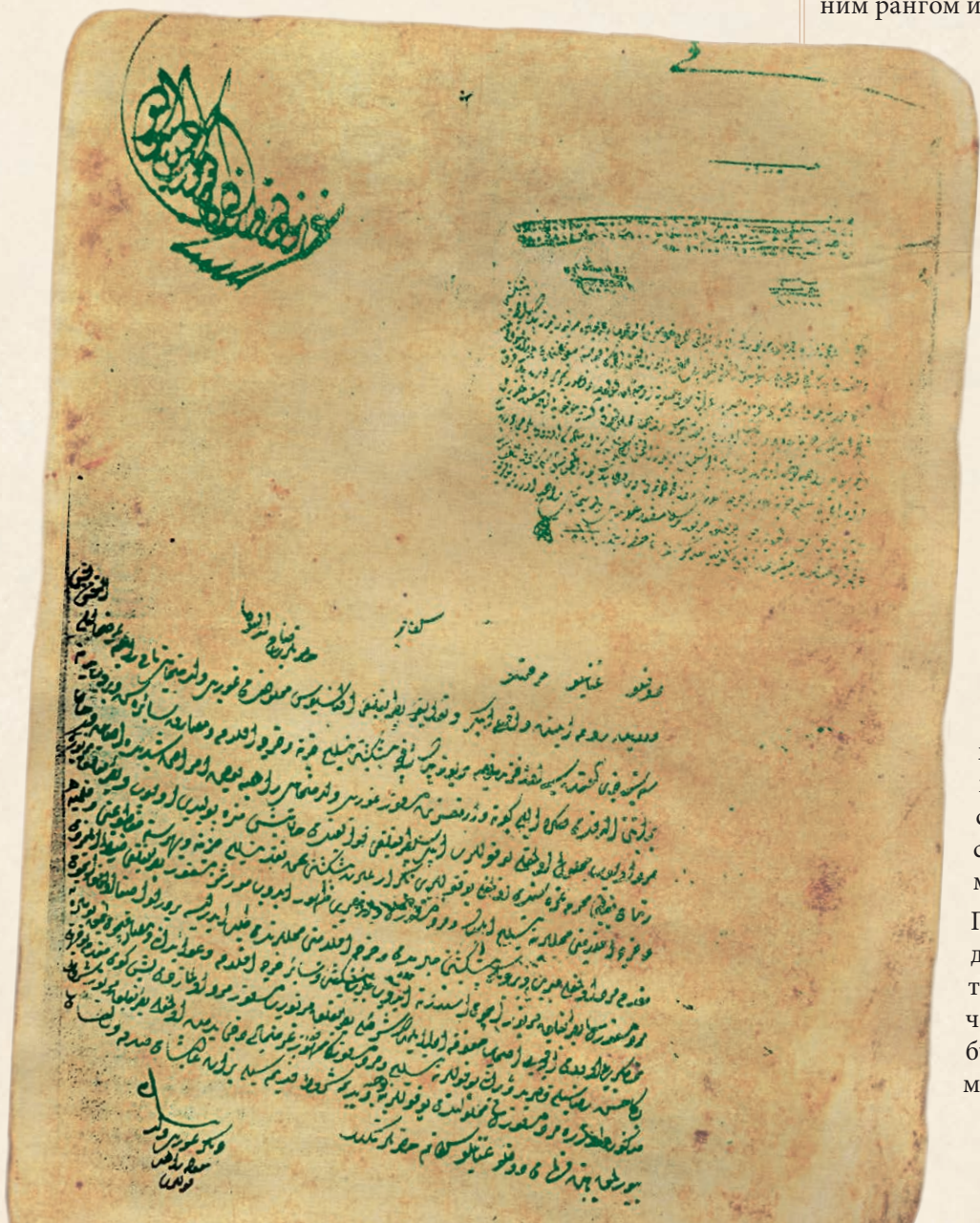
## Синодски акт којим се Нишка епископија спроводи на митрополију

Саборна и апостолска света црква Христова, духовна мати по целом свету православних и христољубивих хришћана, од памтивека је очински и нежно походила и неговала насеља која под њом стоје и најмање жели ли неопходне потребе, она не отказује да својом марљивошћу сваком прибави шта му припада. Јер повремене управе и нарочито преокрет ствари на боље, изгледају само да се за наша времена с разлогом дешавају, него од вајкада као што се од сачуваних споменица сазнаје и према духу времена догађале се и промене закона и деловање сад овако сад онако. Такве радње и промене епархија, а произвођене у виши ред, могу се најлакше наћи у разним временима извршене.

Пошто је нашој смерности Богом повремено крмило патријаршијске висине и заштите апостолскога и васељенскога престола, то је дужна да се непрекидно брине о општем старању свију, и уреднијем напредовању стања црквених ствари; што баш и сматрамо као најпречи посао па не трпимо да се ишта предвиђа без неге и без старања, него се усрдно журимо да сваког загрнемо сходним рангом и положајем.

И збиља, у светој Епископији нишкој, они који су и претходно и сад постали архијереји на њено име, били су људи поштовања достојни и изврсни и у архијерејском достојанству одлично се одликовали. Такав је и пре некога времена рукоположени за ту епископију кир Митрофан, частан и благочестив човек који је од ране младости обукао анђеоски лик. Још је и свештенодостојанствен, смиран и честит дичећи се благообразно и целога живота одликујући се лепим врлинама и разборитошћу. Украшен је наравима смерним и способан, а духовно и телесно од Бога награђен, може христољубивим да постане образац и пример хришћанскога владања. Нађосмо дакле за потребно да се Синодским саветовањем нашег Архијерејског сабора произведемо на митрополију, те даље да буде и да се зове митрополија и кад јој се постави архијереј да се хиротонише за митрополита и тако да се зове.

Према томе пишући синодски са дружином, изјашњавамо се у Светој Духу да од сада на даље, речена Пресвета епископија у Нишу буде и од свију зове и признаје као митрополија.



Ђакон  
Далибор Мидић

# ГЕОРГИЈЕ ПОПОВИЋ, МИТРОПОЛИТ НИШКИ И БЕЛОЦРКВАНСКИ, ПОТОЊИ ЕПИСКОП ТЕМИШВАРСКИ

Текст се бави последњим нишким Митрополитом Србином који је послат у Ниш из Пећке патријаршије. Заузимао је трон Митрополита нишких у бурна и страдална времена и успео да обнови опустошену Митрополију, похарану након Бечког рата крајем XVIII века.

Након обнове Пећке патријаршије у време Патријарха Макарија Соколовића 1557. године, Нишка митрополија ушла је у њен састав. Претпоставља се да је у то време на катедри Нишких епископа био Јевтимије (око 1592. године), који се потписивао као „Митрополит нишки и лесковачки”. Из овог периода није сачувано доста података, али се да претпоставити да се црквени живот на простору Нишке митрополије одвијао неометано. Овај период благостања прекинут је у другој половини XVII века Аустро-турским ратом, који се водио од 1683. до 1699. године. Последице по хришћанско становништво које је живело на овим просторима биле су катастрофалне. Оне су, између осталог, довеле до Прве сеобе Срба 1690. године, предвођене Пећким патријархом Арсенијем III Црнојевићем. Према попису из 1710. године, Нишка епископија имала је само три свештеника, а у Белоцркванској епископији, коју је основао Свети Сава, није остао ниједан свештеник. Манастир Светог Николе у Белој Цркви, прва задужбина Светог Симеона Мироточивог, била је порушена. Иста судбина задесила је и престојну Цркву Топличке дијацезе, Манастир Пресвете Богородице. Њен последњи епископ, Спиридон Штибица, пребегло је са Патријархом Арсенијем III Црнојевићем у Аустрију, где је касније био постављен за Епископа вршачког.

Трагичне новонастале околности довеле су до тога да почетком XVIII века Белоцркванска епископија престане да постоји, а њене територије буду стављене под духовну надлежност



Фото:  
Wikipedia

Митрополита нишког Јоаникија (1715–1735), који је први понео титулу Митрополита нишког и белоцркванског. Иако већ у позним годинама, Митрополит Јоаникије успео је да подигне опустелу Митрополију. Обновио је Цркву Светог Николаја Мирликијског у Нишу, која је била спаљена 1690. године, и започео обнову Цркве Светог великомученика Прокопија у Прокупљу, коју је завршио Митрополит Георгије. Митрополит Јоаникије умро је 1735. године и сахрањен је највероватније у Цркви Светог Николаја у Нишу. Њега је на трону нишких првосвештеника накратко наследио извесни Митрополит Пангелос, о коме нема скоро никаквих података. Митрополита Пангелоса наследио је Георгије Поповић.

Живот Митрополита Георгија можемо поделити на три периода. Први је пре његовог избора за Митрополита нишког и белоцркванског; други је период његовог столовања Нишком митрополијом и бекство у Аустрију; а трећи период је онај који је он провео као Епископ темишварски. Митрополит Георгије рођен је око 1700. године у Старом Влаху, од оца Милоша, који је био свештеник, и мајке Ефросиније. Свештеничкој служби учио се у свом дому и вероватно није имао никакво друго образовање. О његовом ступању у монаштво у историографији постоје два извора. Према првом, монашки постриг примио је у Дечанима, а према другом у Пећкој патријаршији. За Митрополита нишког и белоцркванског хиротонисан је од Пећког патријарха Арсенија IV Јовановића 5. августа 1735. године.

Митрополит Георгије настанио се у епископском двору који је његов претходник Јоаникије подигао поред Цркве Светог Николаја. Наредне 1736. године, отпочео је рат између Турске и Русије. На страну Русије стала је и Аустрија, која је одмах ступила у контакт са Пећким патријархом Арсенијем IV Јовановићем. Аустрија је покушала да преко Патријарха и српских епископа подигне хришћанско становништво на устанак. Почетком марта 1737. године, Патријарх Арсеније се тајно састао са Епископом рашким Јефтимијем, Епископом штипским Атанасијем и Епископом

самоковским Симеоном. Договор је био да се народ позове на устанак. Митрополит Георгије није присуствовао на овом састанку, али је на њему имао свог изасланика, архимандрита Григорија. Аустријска војска ушла је у Ниш 23. јула 1737. године. Према једном званичном извештају, војска се са великим поштовањем опходила према хришћанском становништву Ниша, па су „народна добра, имовина и плодови на сваки начин поштована”. У истом документу се говори и да је Нишки митрополит Георгије Поповић био „на челу нашег (аустријског) покрета раје у својој епархији”. У прилог овоме навешћемо да је Митрополит Георгије преко свог изасланика, извесног Радоја Милаковића, обавештавао аустријску војску о броју турске војске, наоружању, залихама

хране и муниције, и др. Већ 28. јула турски прваци у Нишу, после петодневне опсаде Тврђаве, предали су аустријској војсци кључеве града, без капи проливане крви.

Тренутно најстарији документ Историјског архива града Ниша јесте летак у виду бакрореза, настао у немачком граду Аугсбургу. На бакрорезу је представљен тренутак предаје кључева града Аустријанцима. На њему се налазе интересантни подаци о Нишу тога времена. Град је имао пет џамија, није био нарочито велики, нити се истицао високим грађевинама. Освајање града прослављено је пуцњевима из топова, свирањем у рогове, а у логору аустријске војске одслужен је и молебан. На самом дну бакрореза сачувана је химна благодарности због освајања Ниша. Аустријски цар Карло VI заповедио је да се у знак благодарности Богу једна џамија претвори у цркву. У време освајања града, Митрополит Георгије боравио је у Манастиру Светог Јована у Горњем Матејевцу. Позвао је народ да се закуне на верност аустријском цару и да покрене устанак. Главна команда аустријске војске из Ниша послала му је 500 војника. Због његових заслуга главни заповедник аустријске војске у Србији, гроф Секендорф, одликовао га је привилегијама које је имао Београдски митрополит. Истог дана у село Тешица дошао је Патријарх Арсеније IV са неколико народних првака, када се састао са командом аустријске војске. На овом састанку било је говора о припреми устанка на Косову и Метохији.

Неозбиљност аустријске војске и појачање које је стигло Турцима, довели су до тога да се, 11. октобра, Али-паша са 20 000 војника нашао испред Ниша. Већ 18. октобра град је поново предат Турцима, а 25. октобра становништво је евакуисано. Оправдано уплашен од одмазде турске војске, Патријарх Арсеније IV предложио је народу повлачење на север, преко Саве и Дунава, у Аустрију. Заједно са Патријархом и народом кренули су и Митрополит нишки Георгије и епископи Ужички и Рашки.

Не можемо знати ко је Митрополита Георгија наследио на катедри нишких митрополита. Приликом црквене конференције одржане 1761. у Нишу, као администратор Нишке митрополије помиње се извесни Глигорије од Кастриотов. Могуће је да је реч о архимандриту који је био изасланик Митрополита Георгија приликом састанка са Патријархом Арсенијем IV и осталим епископима у Пећи. Катедру нишких митрополита након укидања Пећке патријаршије 1766. године до ослобођења Ниша 1878. године заузимали су епископи фанариоти.

**У време освајања града, Митрополит Георгије боравио је у Манастиру Светог Јована у Горњем Матејевцу. Позвао је народ да се закуне на верност аустријском цару и да покрене устанак.**

**Према једном званичном извештају, војска се са великим поштовањем опходила према хришћанском становништву Ниша, па су „народна добра, имовина и плодови на сваки начин поштована”. У истом документу се говори и да је Нишки митрополит Георгије Поповић био „на челу нашег (аустријског) покрета раје у својој епархији”.**

Марија Копривица

## МОНАСТИРИ НИШКЕ ОБЛАСТИ У XV И XVI ВЕКУ

У првим вековима османске власти, поред знатног притиска на Православну цркву, функционисање манастира није знатно ометано. У пописе су унети манастири, пре свега због земљишних поседа које су држали и убирања пореза са тих поседа. Разликују се живи и пусти манастири, као и само манастирска земљишта, која се обрађују споља. У османском пописном дефтеру за нишки кадилук из 1498. године забележено је 25 манастира, од тога 14 живих и 11 пустих. Исти број манастира уписан је и у попису из 1516. године, док је у попису из 1564. године забележено само 15 манастира у нишкој области. Неки од њих и данас постоје као живи манастири или као сеоске цркве, за неке се, на основу материјалних остатака, зна где су постојали, док о већини нема никаквих података у каснијем периоду.

Према распореду манастира које спомињу пописи, може се уочити да је простор око села Матејевца и Каменице представљао језгро хришћанске културе и писмености у периоду турске владавине.



не. У околини ових села постојала су четири манастира са знатним бројем калуђера. У њима се одвијала значајна преписивачка и илуминаторска делатност. Значајан је и податак да су манастири у овој регији опстали до данашњих дана.

Манастир Светог Ђорђа код Каменице, који је до данас сачуван и обновљен, представљао је један од најзначајнијих црквених средишта у периоду турске владавине. Црква је једнобродна, са полукружном апсидом на истоку и припратом на западу, а у изградњи су коришћени обрађени камени блокови са неке грађевине из римског периода. У овом манастиру је, у периоду турске



**Фото:**  
*Манастир Светог Ђорђа у Каменици,  
Архивско одељење Народног музеја у Нишу;  
Архив Епархије нишке*

власти, забележен највећи број калуђера у односу на остале манастире нишког краја. Он је 1498. имао четири, а 1516. године чак десет калуђера. У овом манастиру развијала се преписивачка делатност, па су сачуване неке књиге написане и осликане у овом манастиру. Тако један запис из 1515. године открива да је књига на којој је забележен настала у каменичком манастиру. Такође, сачуван је и један запис на минеју за септембар из 1553. године, на основу кога се сазнаје да ту књигу *начрпа* архиђакон Арсеније за време игумана Григорија у Манастиру Светог Ђорђа у Каменици. Овај минеј сачувао се у манастиру Шишатовцу, где је доспео вероватно током сеобе крајем XVII века.

Манастир Светог Јована Крститеља изнад Горњег Матејевца забележен је у сва три пописа нишке области. У попису из 1498. наведена су тројица калуђера који у њему живе и плаћају све рајинске обавезе. У друга два пописа манастир је уписан као пуст, али је у каснијем периоду опет настањен. Храм вероватно потиче из XV века, а обновљен је у XVI веку, и данас постоји као активан манастир. То је триконхосна грађевина, са мањом припратом на западној страни. Крајем XVI века и у овом манастиру се развијала значајна преписивачка делатност, а могуће да је био и привремено седиште Епископа нишког Георгија. У њему је 1597. године написан један Псалтир, на чијој је маргини остао забележен запис о месту његовог настанка, у време када је Епископ Георгије боравио у овом манастиру.

па се, по свему судећи, ради о обнављању старе тврђаве. Железник је имао развијено и насељено подграђе и у њему цркву. У Манастиру Светог Николе такође је постојала преписивачка делатност. Сачуван је један запис из 1509. године на минеју који је написао монах Давид у Манастиру Светог Николе под Железником. Овај манастир се спомиње у оквиру посуда саџак-бега 1578. године са знатним приходом.

О осталим манастирима које спомињу османски пописи нишке области мало се зна, не појављују се у каснијим изворима и нису сачувани. Манастир Светог Ђорђа код Малошишта можда треба поистоветити са остацима цркве под Курвинградом, која потиче из XIV века и грађена је у моравском стилу. Такође, у близини Мало-



**Фото:**  
*Манастир  
Светог  
Јована  
Крститеља  
у Горњем  
Матејевцу,  
Епархија  
нишка*

Веома је вероватно да је манастир и обновљен за време столовања епископа у њему. Пописи бележе и Манастир Светог Димитрија код села Лешинци, које није убицирано. Можда га треба поистоветити са манастиром посвећеном истом патрону на узвишењу Дивљане, који је, по народној традицији, задужбина Мрњавчевића. Путописац Стефан Герлих на свом путовању 1578, поред Кури-чесме, приметио је Манастир Светог Димитрија са пет калуђера. Могуће је да се ради о дивљанском манастиру.

Манастир Светог Николе код Миљковца спомиње се у сва три пописа као жив. Ова црква саграђена је у подграђу града Железника, који вероватно потиче из XVI века. На тој локацији постоје остаци старијег утврђења из VI века,

шишта постоје и остаци цркве посвећене Светом Николи. Код села Власе постоји црквиште за које се претпоставља да могу представљати манастирску цркву Светог Јована, коју спомињу пописи. У селу Просек и данас постоји црква посвећена Светом Николи, која је изграђена на старим темељима, па је могуће да се ту налазила црква и у периоду турске власти.

Манастири и цркве нишког краја значајни су за очување хришћанске културе и одржање српског народа у време вишевековне турске управе на овим просторима. Велики број манастира није одолео пустошењима освајача. Народ из нишког краја био је принуђен да се сели и напушта своје храмове, али је изванредан број њих дочекао ослобођење, када су и обновљени.



Горан Ђирић

# ЈЕРОМОНАХ КСЕНОФОНТ ЖИВКОВИЋ (1880–1919)

Поводом  
стогодишњице  
од упокојења

Други  
део



**Н**а основу залагања ђакона Далибора Ми-дића из Нишке епархије, дошло се до података да је Кона на Свету Гору отишао из Пирота у оквиру акције спољне политике Краљевине Србије након 1878, која је у Хиландар слала српске монахе, не би ли превагнуо број Срба у Хиландару у односу на Бугаре и Грке.

Није познато какав је био поступак укључивања у манастирско братство, али у подацима које је Миодраг Цанић, унук Конине сестре Јордане, прибавио за време свог боравка у Хиландару, стоји да се Кона замонашио 1. марта 1904<sup>1</sup>, а за-калуђерио 20. јануара 1907. Монашко име је вероватно узео по преподобном Ксенофонту<sup>2</sup>. Од почетка 1908. до 1909, био је на школовању у верској школи у Кареји, главном граду Свете Горе.

Кона је брзо напредовао у манастирској хијерархији тако да је већ 1910. био у одбору за до-

<sup>1</sup> Није јасно да ли су датуми наведени по старом или новом календару.

<sup>2</sup> Преподобни Ксенофонт и Марија, и синови њихови Јован и Аркадије, у Српској православној цркви славе се 26. јануара по старом, односно 8. фебруара по новом календару.

чек краља Петра I Карађорђевића. Из сачуваног фотографског албума са ове посете, Коне има на неколико слика. Листови „Политика“ од 30. марта 1910, број 2227 („Пут краља Петра“), и „Самоуправа“ („Краљ у Светој Гори“) од 30. марта 1910, број 73 извештавају да је у Цркви Свете Богородице Ксенофонт Пироћанац служио молепствије за краља Петра I<sup>3</sup>.

Према подацима које је Миодраг Цанић нашао на Светој Гори Кона је умро као протоеписат (прота) 22. јануара 1919, и то у тридесет деветој години живота. Претпоставља се да је на том положају био од 1. јуна 1918. године.<sup>4</sup> Могуће је да је на истој функцији био и пет година раније од 1. јуна 1914. до 31. маја 1915. године, али података о томе нема.

У породици не постоје подаци где је сахрањен. Постоје две претпоставке где је Коста преминуо. Наиме, Кона је кренуо на пут за Пирот почетком 1919, али се на путу разболео у Скопљу, па је изгледа одлучио да се врати у Хиландар. По породичном предању Коста се вратио у Хиландар, где је преминуо и где је сахрањен. Ипак, по истраживањима потомака његове сестре Јордане који су боравили на Светој Гори, о његовој смрти у Хиландару нема података. Изгледа да је дошао само до Кареје, где је и преминуо 22. јануара 1919, и где је вероватно сахрањен. На неки начин Кона је доживео судбину свог оца: у напону снаге и остваре-ног успеха, разболео се на путу и умро у тридесет деветој години живота.

*Фоџо:  
Насџасија,  
Јенка, Конина  
мајка, на  
џосмрџном  
одру у Цркви  
Свеџој Сџаса  
у Софији 30.  
децембра 1940.  
џодине. Поред  
ковчеџа се налазе  
Конин браџ  
Сима (Симеон) и  
сесџира Даринка,  
Дара, са своџим  
суџруџом  
Тодором и  
џасџорком  
Гоџом.*



<sup>3</sup> Биљана Црвенковић, албум фотографија „Хиландар српска царска лавра у Светој гори Његовом Величанству краљу Србије Петру I за спомен његове високе посете 25. марта 1910. године“.

<sup>4</sup> Манастир Хиландар је један од пет главних манастира (Лавра, Ватопед, Ивирон, Хиландар и Дионисијат) на Светој Гори, из чијих се редова сваке пете године бира протоеписат (прота). Само представници ових манастира могу да буду протоеписати. Састав овог тела се бира и мења сваке године 14. јуна по новом, односно 1. јуна по старом календару.

Разлози и побуде због којих се Кона определио за монашки живот нису познати. Кона је одлучио да у својој двадесет другој години оде у манастир, замонаши се и закалуђери, учи у верској школи у Кареји и посвети се у потпуности вери. Ван сумње је да је прерана смрт његовог оца у пуној мери изменила (боље рећи преусмерила) животни пут његове породице, па самим тим и Конe. Конина породица није живела у немаштини, јер су имали непокретне имовине а вероватно и злата. Када се стицајем околности одвојио од свог старијег брата Симеона, који је отишао у Софију код њиховог ујака, остао је и без његове, братовљеве, моралне подршке, и то доста рано. Остао је са мајком и млађом сестром у Пироту и ту завршио три разреда гимназије. Старија сестра Јордана, која се удала 1886. за Ћиру Хаџићирића рођеног 1860. у Пироту, са својом породицом је већ живела самостално. Зашто даље није наставио школовање, непознато је. Шта је радио од завршетка трећег разреда гим-

назије до одласка у војску, такође није познато. Сачувана је његова слика (портрет) војника, која се налази у породичној архиви породице Радвановић у Пироту. Због чега није мајци рекао о својој намери да иде у Свету Гору, такође остаје неразјашњено.

Током деветнаестог и почетком двадесетог века у Пироту су постојали метоси манастира Хиландара<sup>5</sup>, Дечана, Студенице, Риле и Манастира Суково. Ови метоси имали су велики утицај на верски живот Пироћанаца, а вероватно и на самог Кону. Како је Хиландарски метох био у непосредној близини куће његове сестре Јордане у Крајцаревом сокаку, а и не тако далеко од куће у којој је Кона одрасто и живео са мајком и млађом сестром, није без основа закључак да је Кона био у контакту са калуђерима и да је то утицало на његову одлуку да се окрене цркви.

<sup>5</sup> Хиландарски метох у Пироту налазио се код некадашње Крајцареве кафане, у близини Старе цркве и Митрополије.

*Фото:*  
Хиландар,  
28. март 1910.  
године, на њушу  
од ирисијаништа  
до манастира,  
код Душановој  
крсти, где је по  
предању цар Душан  
посадио маслине  
и чемиресе, што  
су касније следили  
српски владари,  
краљ Петар I сади  
две маслине и два  
чемиреса. Кона је  
на слици у другом  
плану иза краља  
Петра I, између  
чланова свиете и  
званичника турској  
дипломајској кора.  
Фотографија је  
део албума који  
је брајство  
манастира  
послало на поклон  
краљу Петру I  
у знак сећања на  
краљеву посету.  
Аутор фотографије  
је познати солунски  
фотограф Алберт  
Франц Баудин,  
цењени и уредни  
фотограф-  
репортер на  
Балканском  
полуострву  
с краја 19.  
и почетка  
20. века.



# ВЕРА, ЗНАЊЕ И РАСУЂИВАЊЕ СУ ОСНОВ ЗДРАВЕ ЛИЧНОСТИ

Разговор са катихетом  
Стефаном Ранчићем

**С**тефан Ранчић рођен је у Пироту, 23. априла 1990. године. Основну школу завршио је у Подгорици, са дипломом носиоца Луче, што је еквивалентно Вуковој дипломи у просветном систему Србије. Средњу медицинску школу „Др Миленко Хаџић” у Нишу завршио је са похвалама, такође као носилац Вукове дипломе. Након завршетка средње школе, са благословом Епископа нишког, уписао је Православни богословски факултет Универзитета у Београду, где је и дипломирао. Ради као вероучитељ од школске 2014/2015. године у Основној школи „Мирослав Антић” у Нишу, где је задобио неподељене симпатије управе школе, других наставника, ученика и њихових родитеља.

**Како сте се определили за позив вероучитеља?**

Позив вероучитеља једна је од најлепших служби у цркви. Када сам уписивао богословски факултет, нисам размишљао о свом ангажовању након студија. Једини мој мотив да се одредим за тај факултет била је љубав према хришћанству и православној духовности. То је свакако био неочекиван избор након завршене средње медицинске школе, у којој сам остваривао одличне резултате. Али ја сам, имајући подршку породице, кренуо путем спознаје најузвишеније науке на свету, науке за живот вечни. Данас сам благодаран промислу Божјем који ме је призвао у службу вероучитеља. Сматрам да бих, да поново имам избора, опет одабрао исто.

**Шта је, по вашем мишљењу и искуству, основни задатак вероучитеља у школи?**

Задатак вероучитеља јесте да саучествује у призивању благослова Божјег на земљу. Он на тај начин служи освећењу све твари. Светост овог позива огледа се у сведочењу вере младим душама које су жељне љубави, и то љубави Христа. У основним школама родитељи се опредељују за изборни предмет који ће њихова деца похађати



у току школовања. Велику радост причињавају ми позитивне реакције, како деце којој предајем, тако и оне која не похађају веронауку, мада имају симпатије према предмету. То је поуздан знак да веронаука има своје место и своју сврху у школама.

Школа у којој вероучитељ предаје јесте мали виноград који је он дужан да чува, да обрађује и приноси Богу као свој труд. У томе је позив вероучитеља сличан свештеничкој служби, јер смо сви позвани да ваљано и усрдно сведочимо живог Христа, свако према својим даровима и призивању. Деца се често угледају на своје вероучитеље по многим питањима, од понашања до ставова по питањима вере и разних других животних тема. То испоставља велику одговорност, јер наш однос према деци утиче на њихов доживљај вере и Цркве. Уколико веру у Христа сведочимо речима и делима, а потврђујемо је ревношћу у литургијским сабрањима и богослужењима, можемо се надати да је наша служба Богу мила.

**Постоје ли сличности катихетског позива са свештеничком службом? Може ли он бити нека врста припреме за удостојење свештеничког чина?**

У својим школама вероучитељи се сматрају представницима цркве и православне духовности. Колеге и родитељи ученика често прихватају њихове ставове као ставове цркве, а њихово

Разговор  
водио:  
Ивица  
Живковић

мишљење се цени и поштује. Управо се многи родитељи и колеге обраћају вероучитељима по разним питањима и потребама, очекујући помоћ и духовни савет, што је добра припрема за оно што кандидата за свештени чин очекује у његовој парохијској пракси. То су истински духовни разговори са људима, оснаживање и упућивање других на православну духовност.

Рад у школи је и одлична платформа за индивидуално усавршавање, кроз сусрет ставова које смо градили током богословског образовања са ставовима колега као академских грађана. Многа питања и научни проблеми јесу место сусрета или размимоилажења, а овакви разговори са колегама као професионалцима у својим областима може припремити кандидата за оне разговоре и ситуације које га очекују у парохијској пракси.

**Могу ли се у верској настави спроводити савремене методе учења?**

Веронаука као изборни предмет има све предуслове за испуњење принципа активне наставе. Циљ и резултат таквог приступа јесте квалитетнији трансфер знања између вероучитеља и ученика, ученици дуготрајније памте стечено знање. Часови веронауке у нашој школи су занимљиви, инспиративни и креативни, што потврђују реакције ученика и радост и одушевљење са којим они долазе на час веронауке.

Данас деца живе и развијају се у ери технократије и није чудно што је део њиховог искуства заснован на употреби савремених технологија које нису биле у тој мери развијене и доступне

раније, када смо ми наставници били њихових година. Овај генерацијски и искуствени јаз може бити препрека у организацији наставе, али то може бити и предност. Уколико се у реализацији наставе користе савремене технологије ученици наставне садржаје усвајају са невероватном лакоћом што је и моје искуство у настави потврдило. Издвојио бих библијске филмове, квизове на интернет платформи *Kahoot*, током које користе своје смартфон уређаје, презентације, проблемску наставу у којој сами трагају за одговорима користећи интернет итд. Могућности су неограничене, а креативност у организацији наставе доприноси њеној успешности. Повратна информација ученика код примене активне наставе је увек позитивна.

**На који начин верска настава доприноси формирању целовите хришћанске личности?**

У настави веронауке сваки вероучитељ сведочи хришћанство онако како га и он сам доживљава. Наш задатак је да код деце створимо основ здраве побожности и односа према Богу, ближњима и цркви као заједници верујућих. Као основ здраве црквене личности увек наглашавам троугао вере, црквеног знања и критичког мишљења, тј.

**Врлина расуђивања, то јест критичког размишљања, јесте основ црквене свести, који нам помаже да црквено знање применимо у пракси. Тада знамо како правилно да реагујемо, како да не осуђујемо ближње, али опет и да не повлађујемо злу по некој неразумној доброту.**

онога што се у православном предању назива расуђивањем. Ове три компоненте црквене личности, узете заједно, имају непроцењиву важност, као стубови правилне побожности.

Вера представља човеков однос према Богу и ближњима, и она се актуелизује у конкретним ситуацијама. Здрава вера је увек плодотворна. Међутим, она сама за себе није довољна уколико јој недостају још две наведене компоненте. За наш народ се може рећи да је верујући, да је прихватање идеје Бога дубоко укоренењено у нашем начину размишљања, али



уколико немамо црквено знање можемо доживети разна застрашења. Сведоци смо раширене појаве сујеверја, али и одступања многих са пута спасења у Цркви, или тражења истине на духовним „њивама глади”.

Црквено знање је природан плод вере, који претпоставља човекову заинтересованост за сазнање истинна хришћанства и напредовање у духовности. Многи људи напредују у спознаји вере и црквеног знања, ревносни су на богослужењима, али ако немају правилно изграђену црквену свест, расуђивање или критичко мишљење, у опасности су да пређу у неразумно ревновање. Неразумно ревнитељство јавља се код оних који слепо следе нека начела вере, али без дубље спознаје и разумевања. Можемо слободно рећи да они не разумеју дух хришћанства, а то је вера љубави. Доживљај вере као суме закона коју треба испунити како би смо обезбедили себи бољу егзистенцију у вечности, може да значи недостатак разумевања и љубави

према људима који нису у цркви и који не деле њена уверења. То рађа непријатељство према њима, отежава и онемогућује сведочење вере на прави начин и ствара од цркве једну затворену заједницу, што она свакако не треба да буде.

**У својим школама вероучитељи се сматрају представницима цркве и православне духовности. Колеге и родитељи ученика често прихватају њихове ставове као ставове цркве, а њихово мишљење се цени и поштује.**

Уколико поред ове две наведене компоненте црквене личности додамо и трећу – расуђивање или критичко мишљење – формира се личност која је спремна да сведочи веру на прави начин, у околностима у којима се налази, да правилно одговори изазовима свог времена, као што су то радили и свети оци кроз све векове хришћанства. Управо ово расуђивање омогућава да се правилно поимају истине вере, црквено знање и поучни примери духовног искуства о којима читамо у православној духовној литератури. Врлина расуђивања, то јест критичког размишљања, јесте основ црквене свести, који нам помаже да црквено знање применимо у пракси. Тада знамо како правилно да реагујемо, како да не осуђујемо ближње, али опет и да

не повлађујемо злу по некој неразумној доброту, следећи поуци из Јеванђеља: *Будите мудри као змије а безазлени као јолубови* (Јеванђеље по Матеју 10. 16).

Ако имамо само врлину расуђивања то јест критичког размишљања, а немамо веру и црквено знање, или имамо веру без црквеног знања и искуства, често осуђујемо хришћанство сматрајући га *неразумним и лудим* (Прва посланица Коринћанима 1. 18), заосталим и неусаглашеним са данашњим временом, нечим што је остатак традиције, критикујемо цркву као институцију и свештенике, посматрајући их очима света, без љубави. Опет, могуће је имати и црквено знање и критичко мишљење, али без вере. Ове личности јесу они који се противе истинама хришћанства, трудећи се да на различите начине оспоре и негирају хришћанска учења, мишљења и ставове, кроз дискусије и јавну критику. Имати црквено знање само за себе опет представља пуко интересовање за хришћанство без неког дубљег односа према Богу, упознавање вере на једном информативном плану, без потребе да се расуђује о истинама вере. На овај начин и ми хришћани читамо о неким другим религијама. Ипак, код људи који овако приступају хришћанству, могуће је да се створи један позитиван однос према вери и да услед тога они и сами пожелеле да постану део цркве као заједнице верујућих у Бога.



# КРСТИЋ ВАЖНИЈИ ОД СВИХ ДИПЛОМА

Искуство вероучитељице  
Биљане Аничих Мијалков



**Б**иљана Аничих Мијалков рођена је Војвођанка, која живи и ради у граничним подручјима источне Србије – у школама Пирота и Димитровграда. Једна је од најискуснијих катихета Епархије нишке, ангажована у верској настави од прве године њеног повратка у школски систем државе Србије. Након већ завршене педагошке школе, са благословом Његове светости Патријарха српског г. г. Иринеја, у оно време Епископа нишког, уписала је теолошке студије, које је са успехом окончала. Дипломирала је на тему „Свети Никита Ремезијански као педагог”, у којој је на најбољи начин објединила своја лична искуства, компетенције и интересовања. Овај рад одушевио је њене професоре, те је на њихов захтев без скраћења био објављен у листу *Службени гласник Српске православне цркве* за децембар 2009. и јануар 2010. године.

Након стицања дипломе Богословског факултета, Биљана Аничих Мијалков уписала је и завршила студије права, где се сада налази пред одбраном докторске дисертације. Још као студент написала је рад о цару Душану и доминантној улози цркве у његово време, у којем је показала да су Срби још у средњем веку имали изражен осећај за пошто-

вање људских права и других важних државних питања. Биљана је захвална Епископу бачком г. Иринеју, који је на теолошким студијама држао висок ниво учења старогрчког – овај језик био јој је потребан за читање Душановог законика. Њен рад, публикован на Правном факултету у Нишу 2013. године, привукао је пажњу колега из Бугарске, где ће бити објављен у једном од званичних црквених гласила.

Биљана Аничих Мијалков предаје верску наставу у Гимназији „Кирило и Методије” у Димитровграду и у Основној школи „Свети Сава” у Пироту. Управа димитровградске гимназије, на челу са директорком Снежаном Симеонов, даје велику подршку верској настави. Канцеларије школских служби пуне су икона, а за часове верске наставе обезбеђен је посебан кабинет. Нарочит тренутак у раду ове школе током сваке године настаје приликом извођења светосавских прослава, припремљених по надахнутим концептима вероучитељице Биљане. Сличан стваралачки рад препознаје се и у пиротској основној школи, где је, због великог одзива деце, поред Биљане Аничих Мијалков ангажован већи број вероучитеља.

Биљана је једна од ретких вероучитељица Епархије нишке којој је у школи поверена дужност одељенског старешине. Велики изазов за њу била су деца која су већ кренула животном странпутицом и нашла се у опасности да буду избачена из школе. Многи њихови професори, па и сами родитељи, били су изгубили стрпљење и наду. На првом родитељском састанку, професорка Михајлов обећала је родитељима да ће дати све од себе како би помогла њиховој деци.

Забринута за будућност данашње омладине и запрепашћена сазнањем да у нашој земљи сваки пети средњошколац конзумира неку врсту наркотика или синтетичких таблета, Биљана Аничих Мијалков изабрала је за тему докторске дисертације проблем наркоманије, кријумчарења и подметања дроге адолесцентима. Управо је она, вероучитељица димитровградске гимназије, добила дужност одељенског старешине у школи где су деца лако могла бити изложена тој опасности. Биљана захваљује Господу што је многе од њих успела да сачува од тога. Током сваког школског одмора она посвећује своје време ученицима, води дуге разговоре са њима, даје им упутства, сарађује с њиховим породицама и полако успева да их врати у школске клупе. Велики број деце под њеним брижним руководством поправио је успех и владање, научивши у ваннаставним активностима још и разне вештине, попут игре валцера за светосавску прославу ове године. Биљана је у гимназији у којој ради задужена још и за плесну школу, костиме за плес и српску народну ношњу. Заједно са децом одржава хигијену у просторији намењеној за рад секције, водећи рачуна о костимима и другој имовини.

Са посебним задовољством Биљана Аничих Мијалков говори о сарадњи са парохом димитровградским, оцем Синишом Бувачем, дивним младим свештеником који је омиљен у читавом граду. Деца се нарочито радују пакетићима за Божић, које им свештеник припрема и дарује. Попадија Катарина сваког Васкрса подели деци јаја. Ових двоје младих људи увек срдачно приме децу коју верочитељица доводи у цркву. Међутим, Биљана с великом љубављу помиње и старог свештеника, оца Александра Ђорђевића, који јој је помагао у савладавању црквеног појања и црквенословенског језика. Никада неће заборавити његову новчану помоћ, која јој је као младој верочитељици једне давне године омогућила да одведе своје ученике на излет у Манастир Липовац. Тадашњи епископ Иринеј тражио је да у манастиру деца буду дочекана са ручком и свом другом пажњом, а у повратку их је и лично угостио у свом дому, поделивши им иконице и крстиће, слаткише и воће. Како прича Биљана, ова деца су сада одрасли људи, али многи од њих и данас причају о том излету, о Епископу Иринеју, оцу Александру и о њиховој верочитељици.

Опробавши се наредних година у изучавању више различитих научних области, Биљана Аничих Мијалков тврди да је теологија наука која може да се повеже са свим другим пољима знања. Библија је књига највеће мудрости. Ако се придржавамо Божјих заповести записаних у њој – каже она – ми ни у данашњем свету, овако пуном изазова, нећемо имати проблема са друштвеним законима. Њен животни принцип, настао на основу личног искуства, поучава и све нас: ако имате љубави у срцу, све ће нам бити могуће. Много је времена и пажње ова снажна жена поклонила сваком детету коме је предавала, не гледајући која је помоћ коме потребна. Зато је успела да стекне њихово поверење.

Прве године када је почела да ради у пиротској основној школи, пришао јој је уплакани дечак да је загрли. Брат му је тог дана ишао на операцију главе. Није се знало хоће ли остати жив. Биљана је оставила школске обавезе и повела дечака у цркву, да се моле док операција буде трајала. Његов брат је преживео, а дечак је својом руком направио крстић од дрвета, који је поклатио верочитељици за сећање на ту њихову заједничку молитву.

Прошло је осамнаест година, а Биљана Аничих Мијалков још увек свуда са собом носи тај крстић. Тврди да јој је он важнији од свих диплома које се могу добити. Направљен руком дечака, захвалног Богу на животу свог брата, он је подсећа на нешто више: да Господ чини чуда ако смо са њим, а да је љубав, по речима Достојевског, она егзистенцијална нит која одржава човека у животу. Тек ако се та нит прекине, човек престаје да постоји.



У једном од писама које Биљана чува, њена ученица, која је сада лекар, пише дирљиве речи: „Наш град, Димитровград, покривен је тамом, зато што у њему одговор на већину питања гласи не знам. Сваки следећи дан у очима је другачији. У очима деце виде се питања како ће се појавити пред друговима у старим панталонама и да ли ће му се смејати ако каже да верује у Бога и да редовно посећује цркву. У очима одраслих је вртлог питања, да ли ће моћи да свом детету сутра дају џепарац, да ли ће имати новца за основне потребе и да ли ће наћи посао. Многе куће остају празне. Млади траже животну шансу у великим градовима и иностранству. И молитве су постале другачије. Људи се моле да се отворе нова радна места, да добију пензије и плате, а на последњем месту је њихово здравље. Чак нам је и црква оронула, а на литургијама има мало људи. За време верске наставе сви наши проблеми одлете негде далеко, зато што нам професорка Биља враћа веру и наду. Због тога ћемо се молити да буде здравља, духовног и државног мира, да они који су на власти буду Божји људи, да мисле на свој народ и граде будућност за сву децу. На часовима верске наставе професорка нас уводи у живот са вером у Бога, у љубав и у лепоту живота. Живот без зла, без дроге и насиља. Учи нас да помажемо онима који су у невољи, да опраштамо грешке других, да се молимо Богу да опрости наше грехе и да се трудимо да их буде што мање. Сваки час почињемо Молитвом Господњом. Док изговарамо те речи, из ока излазе сузе покајања. Наставница је дивна особа која воли свој посао и обавља га с љубављу. Од ње смо научили и да Бога молимо да чува старе и младе, сиромашне и богате. Боже, усели се у душу свакога и развиј љубав према добром и лепом, а не према скупим аутомобилима и новцу...”



Фото:  
Храм  
Рођења  
Пресвете  
Богородице у  
Димитровграду,  
Епархија  
нишка

Епископ нишки  
Доментијан

# ДЕЦА И РЕЛИГИЈА

Реч на Епархијској конференцији  
одржаној у Нишу децембра  
1911. године



Фото:  
Архив  
Епархије  
нишке

У садање време ми чујемо да се о нашем народу разнолико говори: „наш је народ побожан“, „губи се вера код народа“, „вера опада у народу“, „морал пропада“, „губе се карактери“ итд. С дана у дан ми се сретамо са појавама, које нас потресају и жалосте, да с болом у души морамо признати да је код нас наступила верска криза. Криза је наступила у једном делу друштва, али она ће, поступно, захватити разне друштвене слојеве, док не постане општа. Али како многи болесници и после кризе у болести остају здрави, кад се дијагноза њихове болести одреди; тако ћемо се и ми постарати да верској кризи поставимо дијагнозу, не би ли се друштво излечило и прекужило сувремену болест духа и мисли.

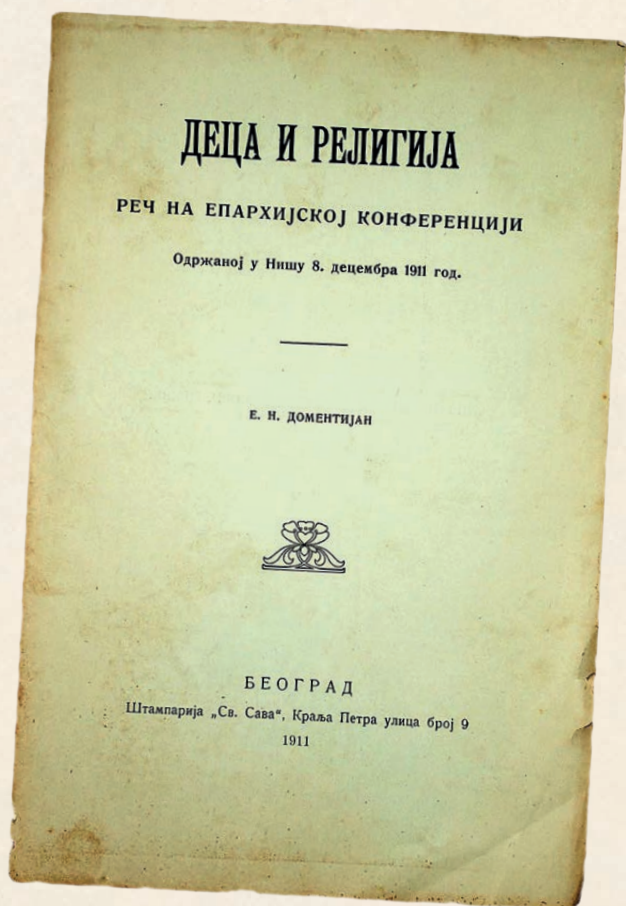
Деца и религија, то је дијагноза верској кризи!

Морамо се побринути да децу боље васпитавамо, ако нисмо у стању да остале генерације исправимо. Деца морају бити база нашега рада и то системскога рада, те кад стари Израил изумре, да она настану живети здравим животом.

Пре свега да разгледамо питање: да ли је могућно научити децу истинама религије? Одговарамо: јесте, деца могу и у стању су да усвоје садржину религије. Овај факт обусловљава се с једне стране духовном природом детињом, а с друге суштином религије. Духовна природа деце по суштини ничим се не разликује од духовне природе одраслих. Душа детиња има, истина у слабијој мери, исте потребе, наклоности и тежње, које има душа одраслих. Несумњив је факт да међу осталим потребама у дубини духовне људске природе лежи и потреба религије. Религија, као тежња духа људског ка божанству, дата је човеку нераздвојно са његовим духом. У томе нас убеђује и та околност што су људи свих крајева, на свима ступњевима свога развића, свагда и свуда имали религију. Ова религиозна потреба, несумњиво, својствена је и души детета, и у детињој души религиозне клице, религиозне тежње, већ постоје. Истина је да су религиозне истине сувише узвишене, сувише надмашају детињи разум и поимање. Али не треба заборавити да се суштина религије не састоји у изучавању и знању догмата или свештеноисторијских причања; права, жива религија јесте непрекидна, неодољива тежња људског духа ка божанству; топла безгранична љубав према Богу; осећање страхопоштовања према њему. Као таква, она је више својина срца, осећања, а не хладног мишљења и

Још не осећа  
младенац  
величанственост  
и красоту  
творевина; још он  
не зна о бићу Бога  
који бди над њим  
– али већ зна за  
миле и драге му  
блиске родитеље  
– и осећај љубави,  
благодарности,  
поверења према  
њима, јесте извор  
његове религије.





поимања. Позната је ствар да мања деца по преминућству живе срцем, осећајем, и живот по срцу код њих почиње и сувише рано. Може се сигурно тврдити да се религија и сувише рано буди у грудима њиховим. Први знаци религиознога осећања код деце опајају се у љубави према матери, оцу, друговима. Благи осмејак младенца, којим он поздравља своју матер, јесте прва искра, први израз његове религиозности. Још не осећа младенац величанственост и красоту творевина; још он не зна о бићу Бога који бди над њим – али већ зна за миле и драге му блиске родитеље – и осећај љубави, благодарности, поверења према њима, јесте извор његове религије. Вишу љубав, вишу благодарност, више поверење у току времена преноси оно од земаљског родитеља на Бога, Оца небесног. Од свега светогато што се зажегло у нежном срцу детињем, док је још било на нежним материнским грудима, то ће се распламтети у буктињу побожности пред олтаром Бога.

О томе да су деца способна да постижу тајне религије и да служе Богу, сведочи сам познавалац срца Господ Исус Христос. У јеванђељу се о томе овако прича: једном приликом матере *доношаху к њему децу да их се дођаху; а ученици брањаху онима штио их доношаху. А Исус видевиши расрди се и рече им: љустийише децу нека долазе к мени и не браниише им; јер је ѡакових царсѡиво Божје. Заисѡиа вам кажем: који не ѡрими царсѡива Божјеѡа као деѡше, неће ући у њеѡа. И заѡрливши их меѡишу на њих руку ше их блаѡослови.* (Марко 10. 13-16). Дакле, сам Исус Христос призива децу к себи. А што онда ми да им бранимо да са детињском љубављу гледају на њега и на Бога, Оца свог невидљивог? Што наш гордељиви разум да ставља прегра-

ду између њих и Бога. Зашто ми да се правимо ћутљиви пред њим на основу лажне претпоставке да она својим slabим силама нису у стању да приме религиозне истине? А зар узрасли, па чак и високоучени могу казати о себи, да су својим ограниченим умом у стању постигнути бесконачно, неограничено биће Божје? Истине религије јесу тајне Божје и као тајне њих људски разум не може да обухвати и појми; религија се постиже, како је већ раније речено, срцем људским, и то чистим срцем. А чистотом срца деца превазилазе узрасле, те према томе она, по речима Спаситељевим, и примају царство Божје и улазе у њега више но узрасли, који су већма искварена срца.

Да деца могу постизати тајне царства Божја и у ствари га постижу, о томе се у Светом писму налази још много других места, сем горе наведенога. Пророк Самуило још у раној младости отпочео је своје служење Богу. У првој књизи Царства говори се да је Ана, мати његова, довела га у дом Господњи у Силом и ту га оставила да служи Господу до краја свога живота и то одмах чим га је отхранила и однеговала (1. Цар. 1. гл.). Пророк Данило и његови другови Ананије, Азариие и Мисаил, који су се учили у вавилонским школама, такође су у врло раним годинама показали необичну ревност према заповестима Божјим (Дан. 1. гл.). Деца Соломонијина (Јеврејка из доба кад су Јевреји били под управом Сирском) запечатили су своју веру у Бога мученичком смрћу (2. Мак. 7. 1-42). Као трогодишње дете, ступила је у дом Божји Пресвета Дева Марија и већ у томе узрасту могла је да прослави Господа. Ту под кровом светогато храма развиле су се све небесне добродетељи њене, под кровом дома Божја развила су се сва богоподобна савршенства њене душе. С раногато јутра она је преклањала своја колена пред светилиштем храма; позно у вече чуле су се њене молитве и славославља. Често су се она продужавала по целе ноћи. Мало да су била старија и деца јерусалимска, која су некада прослављала Господа Исуса Христа, истина су била деца, али су умела да му кличу: Осана сину Давидову! Осана во вишњих! Па зар би се наш Свети Сава одважио да као седамнаестогодишњи младић ступи у монаштво, да није из ране младости, са мајчиним млеком, био религиозно васпитан? А ѡакон Авакум, опет, онако рано, млад и зелен, још и мученичку смрт претрпео!

**Дакле, сам Исус Христос призива децу к себи. А што онда ми да им бранимо да са детињском љубављу гледају на њега и на Бога, Оца свог невидљивог? Што наш гордељиви разум да ставља преграду између њих и Бога. Зашто ми да се правимо ћутљиви пред њим на основу лажне претпоставке да она својим slabим силама нису у стању да приме религиозне истине?**

Анђелија Милић

## ДВА ЧОВЕКА У ЧЕХОВЉЕВИМ ПРИЧАМА

*Не моју да ње љедам.  
Немој ни њи мене да љедаш  
њим њвојим очима.*

Петар Јејорич Волчков

У размаку од две године (1884. и 1886) Чехов објављује две кратке приче: „И лепо мора имати границе” и „Схватио је”. Прву пише под псеудонимом Човек без слезине, а другу под својим именом.



Можда је све у слободи књижевног тумачења, а можда баш ништа посебно не повезује ове две приче. Међутим, у мојим очима оне су заједно пуно тога што се може рећи о „спољашњем” и „унутрашњем”. Па не рвемо ли се ми између тог фарисеја и цариника још много пре и много након што спознамо веру?

А није ли на тој слици још интересантније то што обојица стоје у храму са својим мислима? Сличне су и збирке Чеховљевих дела. Дrame или приповетке, увек

одмерене речју, а дубоке шаренилом ситне и узвишене човекове природе. Као да је читав његов опус антички град са густим и уским улицама кроз које се лако пролази. Психологија у слици.

Тако у причи „Схватио је” сведочимо преступу и греху врло сиромашног сељака који креће у лов на птице са својом старом, ко-зна-колико-пута поправљаном пушком. У заносу убивши чворка, пуцњем призива управника имања, Пољака Крижевецког, који Павла Хромог, поменутог сеља-



ка, води пред феудалца не би ли добио одговарајућу казну. Ту наступа Чеховљев дар који се увек јасно промоли када треба приказати стање ума и свеукупно држање човека у некој ситуацији. Павле Хроми стоји бос, без пушке и закључан у канцеларији и чека страшни суд који ће доћи заједно са земљопоседником. Уто уочава осу на стаклу прозора којој је излаз такође тик испред, а кога она не уочава. *Тако значи и човек. Постоји место куд може на слободу изаћи, а он, незналица, не може да њојоди ље је њо љраво место.*

Након што се неколико сати касније потпуковник Петар Јејорич коначно појави, видимо две различите прилике. Дебелог, ниског и зајапуреног газду, насупротив сиромашном, те одрпаном и уплашеном сељаку. Чини се да је исход ствари евидентан. Моћ наспрам немоћи, плус реална сељакова кривица. Ипак, Јејорич инсистира на откривању мотива убиства птице која не може служити ни исхрани, ни перју, па ни јајима. Закључује да се ради о чистој похлепи. Ипак, плачно, несигурно, али и одлучно, Хроми га убеђује да греша. Након тога газда постаје још чвршће убеђен да је у питању хир. Али и ту видимо Хромог који инсистира на томе да је у питању туга, која потиче од сáмог врага. *Од вашеј брајша је на мене љрешла жудња. Чим љуцњаве нема, ејшо љи невоље: у срцу ме љуши.* И тако, у сплету чудних догађаја над микрокосмосом Павла Хромог, сазнајемо да је Петар Јејорич имао брата Сергеја чије је умеће с пушком било неприкосновено и с којим је сељак радо ловио. Да од Светле седмице Хромог мучи жеља да лови птице, иако зна за законску забрану. Да је и пио пуно вотке не би ли отупео жељу, али да је, напротив, она тада бивала све јача. Да се чак и исповедио, али да и отац, исто по имену Петар, мисли да је то хир. Сељак већ постаје очајан и креће да свој проблем пореди с пијанством. На то Петар Јејорич постаје све пурпурнији у лицу. *Исио је љо, исио исио*

Ауторка је асистенткиња на Департману за филозофију Филозофског факултета у Нишу

*и иијансйво... Човекољубиви сйе, иа ћетйе схва-  
ийийи каква је йо слабосй. Поийуковник није  
йо схваийио збої човекољубља, већ збої искусийва.  
Губи се – каже он Хромоме.*

На другом крају књиге наилазимо на белешку колешкој рејисйраййора који је умео да мисли, а који је йрошле йодине умро од сйраха. Он бележи три случаја неумерености у поретку ствари: младића који је веома волео да скида капу пред старијима, тако да им је чак намерно ишао у сусрет – йрехладио је йлаву и умро без йокајања. О лекару преко сваке мере педантном, да је испуњавајући детаљано све рутине након буђења пропустио да по хитном позиву спасе живот пацијенткињи. Трећи пример је онај сáмог аутора белешке. Вратићемо се њему.

Тако, од сировости до неуротичности, људско се ломи о две малтене исте стене. Простотом и нескривеним незнањем износи ругобу из сељака на светлост старе газдинске канцеларије и покорава обојицу. Гологлавог Павла ослобађа казне, феудалца у тишини погађа, можда и растужује, али и чини правичним. У причи „И лепо мора имати границе” млади чиновник својевољно исувише често остаје без капе, да би га тај недостатак коштао сопствене главе. Ипак, врловитост која престаје то бити може коштати и туђег живота, што срећемо у безразложној педантерији лекара. Као вода у комплексном суду, људска природа, чега год она све била склоп, прелива се непрестано у њему сáмом, тражи своје, а даје нежељено. Тај цео човек храм је у исто време и фарисеју и царинику, тим камелеонима што изгледају на један, а унутра бивају на други начин. Можда није баш сваки фарисеј и баш сваки цариник овакав, те разлог за стереотип остаје, али остаје и вечита симбиоза оног „спољашњег” и „унутрашњег” сваког човека. Та разлика је некад наглашена или смањена културом неког поднебља, али је са свим тим варијететима и даље

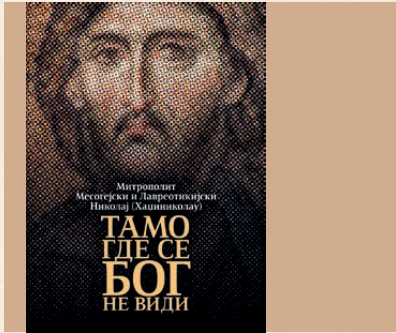
загонетка и задатак са циљем личног помирења. Ту престају културна обележја и стереотипи, ту се онда нађе и један из мноштва регистратора који уме да уочи мање видљиво и запише:

*По свој йрилици дивно је давийи се йисањем. Оно обојаћује ум, увеждава руку и ойлемењује срце. Али није ред мнойо йисаийи. И књижевносй мора имаийи йранице, јер мнойо йисања може изазваийи саблазан. Ја, на йриме, йишем ове редове, а домар Јевсевије йрилази мом йрозору и баца йодозриве йоїледе на оно шййо йишем. У душу сам му усадио сумњу. Журим да уйасим ламйу.*



Осий  
Емануилович  
Браз,  
Портрет  
Анйоана  
Павловича  
Чехова,  
1898.

## ДРУГО ИЗДАЊЕ „ТАМО ГДЕ СЕ БОГ КЊИГЕ НЕ ВИДИ“



Епархија нишка је после непуних годину дана, због великог интересовања читалачке публике, објавила и друго издање превода књиге Митрополита месогејског и лавреотикијског Николаја (Хациниколау) *Тамо где се Бог не види*. У новом издању промењен је дизајн корица књиге и додата краћа биографија аутора. Есеји Митрополита Николаја, који су привукли велику пажњу српских читалаца, преносе искуства духовника у сусрету са људима који се боре са болешћу и смрћу својих најближих.

## ПРОМОЦИЈА МОНОГРАФИЈЕ О ПРОТИ ДРАГУТИНУ ЂОРЂЕВИЋУ

У Културном центру у Лесковцу, у оквиру манифестације „Ноћ музеја“, 18. маја 2019. године, одржана је промоција књиге *Живој за ђамћење – ђој Гује*, ауторке Мирјане Димитријевић. Монографија се бави животом и радом блаженопочившег протојереја-ставрофора Драгутина М. Ђорђевића, пароха туреквачког, који је захваљујући плодном сакупљачком и истраживачком раду на пољу народних прича, умотворина и обичаја, систематизованом у 430 библиографских нумера, био прозван Моравским



Вуком Караџићем. На промоцији су, поред ауторке, говорили и др Хранислав Ракић, дугогодишњи сарадник проте Драгутина и бивши директор Народног музеја у

Лесковцу, вероучитељица Жаклина Михајловић из Лесковца, која је становала код проте Драгутина, Живко Филиповић потпуковник у пензији, протин познаник и сарадник, који је 1982. године забележио преко четрдесет сати разговора са протом, сачувавши материјал који је искоришћен у овој књизи, као и ђакон Далибор Мидић, архивар Православне епархије нишке.

## ДРУГИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС ПРАВОСЛАВНИХ НАУЧНИКА У НИШУ



Други међународни конгрес православних научника у Србији под називом „Хришћанство и изазови савременог друштва“, у организацији Међународне просветне друштвене организације „Обједињење православних научника“ из Русије (одељења у Нишу), у сарадњи са Универзитетом у Нишу, Центром за византијско-словенске студије и Међународним центром за православне студије из Ниша, одржан је у Великој сали Универзитета у Нишу 28. и 29. маја 2019. године. У раду конгреса учествовало је више од педесет научника из земље и иностранства, у присуству представника институција и академске јавности, руског и нишког свештенства. На свечаном отварању говорио је протојереј-ставрофор Милутин Тимотијевић, ректор Богословије Светог Кирила и Методија у Нишу, који је учеснике поздравио у име Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија. Учесницима конгреса обратили су се проф. др Драган Денић, проректор Универзитета у Нишу, и проф. др Драгиша Бојовић, управник Центра за византијско-словенске студије, а о значају овог конгреса говорио је протојереј ГенADIЈ Заридзе, председник Међународне просветне друштвене организације „Обједињење православних научника“. Излагачи су били подељени у три секције које су обухватале радове из области психологије, медицине, информатике, природних наука, педагогије, традиције, верске

наставе, мисије цркве, историје, филологије, филозофије и права. Конференција је затворена доношењем заједничке резолуције, у којој су изнети закључци са овогodiшњег заседања.

## ОСАМНАЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС ВИЗАНТОЛОГА „НИШ И ВИЗАНТИЈА“

Овогодишњи Међународни симпозијум византолога „Ниш и Византија“ одржан је од 3. до 5. јуна 2019. године у Великој сали Универзитета у Нишу, под називом „Осамсто година аутокефалности Српске цркве (1219 – 2019): црква, политика и уметност у Византији и суседним земљама“. Као и ранијих година, овај научни скуп, на којем угледни научници из читавог света усмеравају своје интересовање на однос цркве, политике и уметности у средњовековној Византији и суседним земљама, организован је у оквиру прославе дана Светог цара Константина и царице Јелене, у организацији Универзитета у Нишу и Епархије нишке, с благословом Патријарха српског г. г. Иринеја и Епископа нишког г. Арсенија. На свечаном отварању симпозијума, након уводне речи др Мише Ракоције, научни скуп је отворила др Весна Бркић из Археолошког института САНУ. Присутнима су се обратили Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније, градоначелник Ниша Дарко



Булатовић и ректор Универзитета у Нишу, проф. др Драган Антић. Свечаност обележавања овог најважнијег датума за Град Ниш увеличала је нишка вокална група „Константин“. Део свечаног отварања била је и промоција зборника радова са прошлогodiшњег скупа. Међународни симпозијум „Ниш и Византија“ и ове године окупио је познате византологе из Србије и европских земаља. Реферате је пријавио четрдесет један учесник из Турске, Бугарске, Румуније, Мађарске, Украјине, Русије, Грчке, Северне Македоније, Црне Горе, Републике Српске и Србије.

# СВЕТИ ЦАР КОНСТАНТИН И ЦАРИЦА ЈЕЛЕНА У НИШУ 2019. ГОДИНЕ



Празновање спомена Светог цара Константина и царице Јелене, које Град Ниш обележава као своју градску славу, отпочело је свечаним празничним бденијем, које су у недељу 2. јуна 2019. године, увече уочи празника, у Храму Светог цара Константина и царице Јелене у Нишу, служили Његово преосвештенство Епископ ремезијански г. Стефан, викар Патријарха српског, и Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније. Преосвећеној господи Епископима саслуживало је братство Храма Светог Саве из Београ-



да, заједно са свештенством Ниша и Епархије нишке. Упркос јакој киши у току поподнева и вечери, која је овога пута онемогућила одржавање традиционалне литије кавка се сваке године организује дуж околних улица, храм је био испуњен верним народом. Поред бројног свештенства и монаштва, учешће у свечаном бденију узели су градоначелник братског грчког града Сереса, г. Петрос Ангелидис, градоначелник Ниша, г. Дарко Булатовић, као и представници војске, полиције, жандармерије, градских општина, јавних и културних



институција Града Ниша. По завршетку богослужења, сабрању се обратио Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније, након чега је, као и сваке године на овај дан, симболично предао Константинов лабарум градоначелнику Ниша. Након кратког пригодног обраћања градоначелника Ниша, Академски хор Студентског културног центра извео је две композиције Стевана Ст. Мокрањца. На сам дан празника, 3. јула 2019. године, Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније служио је свету архијерејску литур-



гију у Храму Светог цара Константина и царице Јелене у Нишу. Гост Града Ниша био је Његова екселенција амбасадор Сједињених Америчких Држава у Србији, г. Кајл Рендолф Скот, који је заједно са високим представницима градских власти присуствовао делу свете архијерејске литургије и чину резања славског колача.

Свечана академија у славу и част Светог цара Константина и царице Јелене одржана је 3. јуна 2019. године у Светосавском дому у Нишу. Програм академије почео је пројекцијом филма *Константинову у част*, аутора Зорана Величковића. Његово преосвештенство



Епископ нишки г. Арсеније позвао је у својој беседи све присутне на чување Константиновог наслеђа и наслеђа наших светих предака који се темеље на непролазним хришћанским вредностима.

„Религијска политика Светог цара Константина била је политика верске толеранције. Толеранција оставља по страни питање истинитости нечије вере или става. Она је искључиво наш однос према другоме који другачије мисли или верује. Христос је свима који верују у њега дао нови и непроцењиви дар познања истине



и хришћани су дужни да тај дар понуде и другима, али никада насилно. Истина и насиље нису ни појмовни, а ни практични пар који би се уклапао у хришћанско разумевање сведочења и ширења хришћанства. Истина и љубав јесу тај појмовни пар и највиши гарант верске толеранције. Ово је порука и значај празника који прослављамо. Дужни смо да љубав и мир према свима покажемо, да их не намећемо, већ да их животом, као оруђем којим су се служили Божји угодници, покажемо како на делу изгледа преобразени – охристовљени човек, чијим срцем



влада Господ, а језиком и делима мир”, закључио је Преосвећени г. Арсеније.

У богатом културно-уметничком програму академије учествовала је Нишка црквена певачка дружина „Бранко” са солистима, члановима академског позоришта, академског фолклорног ансамбла „Оро” Студентског културног центра и глумцима Народног позоришта из Ниша. О историји града Ниша говорио је проф. др Горан Максимовић. На крају свечаности присутнима се обратио и домаћин академије, градоначелник Ниша Дарко Булатовић.



## ВАСКРШЊИ КОНЦЕРТ ДЕЧЈЕ-ОМЛАДИНСКОГ ЦРКВЕНОГ ХОРА „БРАНКО” У ЛОЗАНИ



Са благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, уз покровитељство и благослов Његовог преосвештенства Епископа аустројско-швајцарског г. Андреја, на позив Црквене општине Лозана и Музичке франкофоно-српске школе западне Швајцарске, Дечје-омладински црквени хор „Бранко” из Ниша боравио је у Швајцарској од 30. априла до 3. маја 2019. године. У вечерњим часовима 2. маја 2019. године, хор је одржао васкршњи концерт у дворави „Temple de Chailly” у Лозани. Поред Срба који живе у Лозани, концерту су присуствовали многи Швајцарци из овог града, као и представници Амбасаде Републике Србије у Берну и запослених при Уједињеним нацијама у Женеви. Домаћин Дечје-омладинском хору „Бранко” био је протојереј Богољуб Поповић, старешина Цркве Света Три јерарха у Лозани. Чланови хора посетили су још и дечје онколошко одељење Клиничког центра у Лозани, Факултет музичке уметности и Музеј „Palais Rumine” у овом граду, а били су и гости Амбасаде Републике Србије у Берну. Приликом повратка, млади хористи из Ниша били су срдечно дочекани у српској Цркви Светог Кирила и Методија крај Берна, као и у монументалном Храму Светог Спиридона у Трсту.



## САБОР КОЛА СРПСКИХ СЕСТАРА У НИШУ



Месни одбор Кола српских сестара у Нишу организовао је Сабор кола српских сестара Републике Србије, региона и дијаспоре, који је одржан од 17. до 19. маја 2019. године у Нишу. На овом скупу присуствовале су чланице кола из шездесет пет градова региона и дијаспоре. Другог дана Сабора пријем за учеснице уприличио је градоначелник Ниша Дарко Булатовић. У недељу, 19. маја 2019. године, чланице кола, које су предводиле гђа Татјана Марковић, председавајућа Сабора, и гђа Љиљана Стојановић, председница Кола српских сестара у Нишу, свечано је примио и Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније.

## ОБЕЛЕЖЕНА ДВЕСТА ДЕСЕТА ГОДИШЊИЦА ЧЕГАРСКЕ БИТКЕ



Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније служио је 31. маја 2019. године свету архијерејску литургију у капели Светих бесребреника Козме и Дамјана у Војној болници у Нишу, након чега је испред Спомен-комплекса Теле-кула служен парастос пострадалим устаницима у Чегарској бици у Првом српском устанку. Истога дана Преосвешћени епископ Арсеније служио је, испред спомен-обележја на Чегру, парастос пострадалим војсковођама и војницима, који су свој живот положили у овој славној бици пре двеста десет година. Након парастоса одр-

жана је централна државна церемонија „Обележавање двеста десете годишњице од боја на Чегру” у организацији Владе Републике Србије и Одбора за неговање традиција ослободилачких ратова Србије. Представници Владе Републике Србије, Града Ниша, Војске Србије, разних удружења и народа положили су венце испред споменика на Чегру.

## СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА У ЧАСТ СВЕТИХ ЦАРА КОНСТАНТИНА И ЦАРИЦЕ ЈЕЛЕНЕ



Свечана академија у славу и част Светих цара Константина и царице Јелене одржана је 3. јуна 2019. године у Светосавском дому у Нишу. Програм академије почео је пројекцијом филма *Константину у част*, аутора Зорана Величковића. Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније позвао је у својој беседи све присутне на чување Константиновог наслеђа и наслеђа наших светих предака који се темеље на непролазним хришћанским вредностима. У богатом културно-уметничком програму академије учествовала је Нишка црквена певачка дружина „Бранко” са солистима, члановима академског позоришта, академског фолклорног ансамбла „Оро” Студентског културног центра и глумцима Народног позоришта из Ниша. О историји града Ниша говорио је проф. др Горан Максимовић. На крају свечаности присутнима се обратио и домаћин академије, градоначелник Ниша Дарко Булатовић.



## МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ „МУЗИЧКИ ЕДИКТ” 2019. ГОДИНЕ



**Ш**ести Међународни фестивал духовне музике „Музички едикт”, у организацији Епархије нишке и Нишке црквене певачке дружине „Бранко”, под покровитељством Његове светости Патријарха српског г. г. Иринеја и с благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, одржан је од 16. до 19. јуна 2019. у Нишу. На фестивалу је наступило више од петсто учесника, чланова деветнаест хорова и једног оркестра из једанаест земаља Европе, Америке и Азије. Укупан програм фестивала, у трајању од осам сати и четрдесет шест минута, одржан је на једанаест локација у Нишу, Београду, Лесковцу, Врању и Призрену. На округлом столу организованом четвртог фестивалског дана у Нишу представљена су четири научна рада. Радио Глас Православне епархије нишке, медијски покровитељ „Музичког едикта”, директно је преносио све концерте са главних бина у Нишу током четири дана фестивала, поред пет емитованих једночасовних емисија и десет сати радијског програма посвећеног фестивалу.

## ВИДОВДАНСКА АКАДЕМИЈА 2019. ГОДИНЕ



**Т**радиционална Видовданска академија, у организацији Управе Саборног храма Силаска Светога Духа на апостоле, Града Ниша, Команде Копнене војске Србије и Нишке црквене певачке дружине

„Бранко”, одржана је с благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија 28. јуна 2019. године у порти Саборног храма, на платоу испред Светосавског дома у Нишу. Овогодишњи беседник Видовданске академије био је др Александар Ђорђевић, професор историје на Правном факултету Универзитета у Нишу. Након беседе, војни оркестар је извео три марша. Нишки глумац г. Марјан Тодоровић и гђа Хаџи Марина Милутиновић казивали су стихове Антонија Ђурића, Милице Бакрач, Бранка В. Радичевића и Хаџи Марине Милутиновић. Као и сваке године, важан део програма састојао се од нумера које су извели Нишка црквена певачка дружина „Бранко”, на челу са диригентом гђом Саром Цинцаревић, и Дечје-омладински хор „Бранко”, предвођен диригентом гђом Јованом Микић. Ученицима генерација свих нишких основних и средњих школа за школску 2018/2019. годину уручене су видовданске награде, а најбољим ђацима у Нишу и околини обратио се градоначелник Ниша Дарко Булатовић. У културно-уметничком програму учествовали су и Дечји фолклорни ансамбл „Бранко”, Играчки ансамбл „Бранко”, оркестар и фолклорни ансамбл Студентског културног центра у Нишу „Оро”.

## ЕПИСКОП НИШКИ Г. АРСЕНИЈЕ ПРЕДСТАВНИК СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ НА СИМПОСИОНУ „ПАВЛИЈА” У ВЕРИЈИ

**Ј**убиларни, двадесет пети Међународни симпозион „Павлија”, који се сваке године одржава у грчком граду Верији на празник Светих апостола Петра и Павла (по грчком календару 29. јуна), отпочео је светом архијерејском литургијом у Старом митрополитском храму Светих Апостола, којом је началствовао представник Васељенског патријарха, Митрополит лаодикијски г. г. Теодорит, а саслуживали су представници Александријске, Антиохијске, Српске, Румунске, Бугарске, Грузијске, Кипарске, Грчке и Пољске цркве. Представник Српске православне



цркве на овогодишњем свечаном сабрању био је Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније. У наставку литургије, домаћин Симпосиона, Митрополит веријски г. Пантелејмон, одслужио је помен свом претходнику, блаженопочившем Митрополиту веријском г. Павлу, а присутним архијерејима уручен је орден сребрног јубилеја Павлије. Тема овогодишњег Симпосиона, који се састојао од разних богослужбених, научних и културних манифестација, била је „Служење у Православној цркви по Светом апостолу Павлу”.

## ПОЧЕТАК ДОБРОТВОРНЕ МИСИЈЕ У СЕЛИМА КОСАНИЧКОГ КРАЈА



**Њ**егово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније обишао је, 4. јула 2019. године, у пратњи надлежног свештенства и представника црквених општина, верни народ, села и храмове у околини Куршумлије, који се налазе уз саму административну линију са Косовом и Метохијом. Настављајући раније започету добротворну делатност у сиромашнијим и географски удаљеним местима Епархије нишке, Преосвећени владика је вишедетним породицама из села: Рача, Мала Косаница, Матарова код Мердара, Свињиште и Зебница, које живе у изузетно оскудним условима, уручио помоћ у основним намирницама, кућној хемији, гардероби и играчкама за децу, прикупљену трудом прегалаца из црквених општина Велики Шиљеговац, Каоник и Ђунис.

# СЛУЖЕЊА ЕПИСКОПА НИШКОГ ГОСПОДИНА АРСЕНИЈА

У периоду од 1. маја до 12. јула 2019. године, Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније је:

## 3. маја / априлџа к̄

у Источни петак, на празник Светог Николаја Жичког, служио свету архијерејску литургију у Манастиру Светог Николаја Жичког у Плочнику, на дан манастирске славе;

## 5. маја / априлџа к̄в̄

у недељу другу по Пасхи служио свету архијерејску литургију у Манастиру Светог Стефана у Липовцу;



## 6. маја / априлџа к̄г̄

на празник Светог великомученика Георгија служио свету архијерејску литургију у Храму Светог великомученика Георгија у Белом Поточу (Архијерејско намесништво прво лесковачко), на дан храмовне славе;

## 8. маја / априлџа к̄е̄

у среду недеље друге по Пасхи, на празник Светог апостола и јеванђелисте Марка, служио свету архијерејску литургију на темељима Храма Светог апостола и јеванђелисте Марка у изградњи у Новом Селу (Парохија чокотска, Архијерејско намесништво прво нишко);

## 12. маја / априлџа к̄д̄

у недељу трећу по Пасхи, на празник Светог Василија Острошког служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Василија Острошког у изградњи у Нишу;

## 19. маја / мајџа љ̄

у недељу четврту по Пасхи служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

## 21. маја / мајџа њ̄

у уторак недеље четврте по Пасхи, на празник Светог апостола и јеванђелисте Јована служио свету архијерејску литургију у Манастиру Светог Јована Богослова у Поганову, на дан манастирске славе;

## 22. маја / мајџа њ̄̄

у среду недеље четврте по Пасхи, на празник Преноса моштију Светог оца Николаја служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Николаја у Нишу, на дан храмовне славе;

## 24. маја / мајџа њ̄̄̄

у петак недеље четврте по Пасхи, на празник Светих Кирила и Методија, служио свету архијерејску литургију у Храму Васкрсења у Нишу;







### 26. маја / мџџа гџ

у недељу пету по Пасхи служио свету архијерејску литургију у Манастиру Свете Петке у Островици;

### 31. маја / мџџа нџ

у петак недеље пете по Пасхи служио свету архијерејску литургију у капели Светих бесребреника Козме и Дамјана у Војној болници у Нишу;

### 2. јуна / мџџа кџ

у недељу шесту по Пасхи служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

### 3. јуна / мџџа кџ

на празник Светог цара Константина и царице Јелене служио свету архијерејску литургију у Храму Светог цара Константина и царице Јелене у Нишу, на дан храмовне славе;

### 6. јуна / мџџа кџ

на празник Вознесења Господа Исуса Христа служио свету архијерејску литургију у Храму Вознесења Господњег у Белој Паланци, на дан храмовне славе;

### 16. јуна / ѝџнџа гџ

на празник Силаска Светога Духа на апостоле – Духова служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу, на дан храмовне славе;

### 17. јуна / ѝџнџа дџ

на други дан Духова служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Лесковцу;

### 18. јуна / ѝџнџа еџ

на трећи дан Духова служио свету архијерејску литургију у Храму Силаска Светога Духа на апостоле у Власотинцу;



### 24. јуна / ѝџнџа џџ

у понедељак недеље прве по Духовима, на празник Светих апостола Вартоломеја и Варнаве, служио свету архијерејску литургију у Храму Светог апостола Вартоломеја у Каонику (архијерејско намесништво алексиначко), на дан храмовне славе;

### 29. јуна / ѝџнџа џџ

на празник Светих апостола Петра и Павла (по грчком календару) саслуживао на светој архијерејској литургији, којом је началствовао Његово високопреосвештенство Митрополит лаодикијски Теодорит у Храму Светих апостола Петра и Павла у Верији, Грчка;

### 7. јула / ѝџнџа кџ

у недељу трећу по Духовима, на празник Рођења Светог Јована Претече – Ивањдан, служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Јована Крститеља у Грделици (Архијерејско намесништво власотиначко);

### 12. јула / ѝџнџа кџ

на празник Светих апостола Петра и Павла – Петровдан служио свету архијерејску литургију у Храму Светих апостола Петра и Павла у Вртишту (Архијерејско намесништво треће нишко).

Епископ нишки  
Арсеније (Главчић)

# КАКВА ЈЕ ИСТИНСКА ЧОВЕКОВА СЛАВА

Одломак из беседе  
Његовог преосвештенства  
Епископа нишког г. Арсенија  
на празник Вазнесења Господњег  
2019. године у Белој Паланци



Срећан вам празник Вазнесења Господњег и слава вашег града и храма!

На данашњи свети празник Господ Исус Христос завршава спасење људи и казује нам ради чега је дошао у овај свет. Дошао је и узео на себе тело људско, постао човек и показао човеку какав је пут његов на земљи и куда он иде са земље. Он је узнео тело наше из овога света, изнад времена, изнад простора, и унео у вечност. То је наш пут и циљ. Зато је Господ и основао цркву и дао нам свете тајне да се кроз њих очистимо и ослободимо од греха и страсти, од сваке нечистоте, и припремимо себе за вечни живот.

Господ је по свом славном васкрсењу четрдесет дана био са својим светим апостолима, говорећи им о Царству Божјем. По тумачењу светих отаца, он је тад говорио о устројству цркве Божје, цркве његове на земљи, и у четрдесети дан узнео се пред њима у слави у Царство небеско. Пре тога је рекао: *Где сам ја, онде ће бити и слуша мој.* А Господ је у Царству небеском. Господ наш Исус Христос се вазнео на небо и сео с десне стране Бога Оца, наравно не у просторном већ у тајанственом смислу, узневши притом са десне стране Оца и нашу човечанску природу, која је некада била пала и огреховљена, а сада је у њему исцељена и обновљена.

Он безгрешни узнео човечанску природу и узнео је пред престо славе Свете живоначалне Тројице и тиме показао која је и каква је истинска човекова слава и које је и какво је достојанство човековог лика – да је човек призван да учествује у слави Божјој. То је, дакле, смисао и циљ нашега живота овде на земљи, да се удостојимо да и ми уђемо у Царство Божје, да заиста као слуге Божје будемо онде где је он, у Царству небеском. Тај циљ можемо остварити као и сви свети, у цркви Христовој од почетка века до данас и до краја света, вером у Христа и животом по јеванђељу Христовом, животом у цркви Христовој, у заједници Тела и Крви Христове, за трпезом Господњом и ми можемо остварити тај циљ. Када су они свети могли да остваре тај циљ, па ми смо од истога тела, од истих снага које нам је Бог дао. Па зашто да и ми то не можемо? Можемо, само ако хоћемо и ако се потрудимо. Јер оно што превазилази наше снаге у задацима нашега времена, то ће, по речи Божјој, увек учинити свесилни Бог. Јер је његова благодат увек присутна, ако је ми не одгурнемо и ако је заслужимо.



# ВАЗНЕСЕЊЕ ГОСПОДЊЕ У БЕЛОЈ ПАЛАНЦИ 2019. ГОД.



Фото: Медијско-информативна служба Епархије нишке

